

MFIPR/2021-2027/16(1)

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

Wytoczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027

Zatwierdzam

Grzegorz Puda

Minister Funduszy
i Polityki Regionalnej

Warszawa, 15 marca 2023 r.

Podstawa prawna

Wytoczne zostały wydane na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (Dz. U. poz. 1079).

Spis treści

Wykaz skrótów	5
Wykaz pojęć	7
Rozdział 1. Cel i zakres wytycznych	23
Rozdział 2. Zasady ogólne interwencji EFS+	23
Rozdział 3. Zasady interwencji EFS+ w obszarze polityki zatrudnienia i rynku pracy	25
Podrozdział 3.1. Zasady ogólne	25
Podrozdział 3.2. Zasady realizacji projektów PUP finansowanych ze środków Funduszu Pracy	28
Podrozdział 3.3. Zasady realizacji projektów finansowanych ze środków innych niż Fundusz Pracy	29
Podrozdział 3.4. Zasady realizacji wsparcia w ramach inicjatywy ALMA (ang. Aim, Learn, Master, Achieve) – mierz wysoko, ucz się, osiągnij biegłość, realizuj cele ..	30
Podrozdział 3.5. Zasady realizacji wsparcia mobilności transnarodowej w ramach sieci EURES	31
Rozdział 4. Zasady interwencji EFS+ w obszarze włączenia społecznego	32
Podrozdział 4.1. Zasady ogólne	32
Podrozdział 4.2. Zasady dotyczące aktywnej integracji	33
Podrozdział 4.3. Zasady dotyczące usług społecznych	41
Sekcja 4.3.1. Usługi opiekuńcze i asystenckie	43
Sekcja 4.3.2. Usługi wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej	45
Sekcja 4.3.3. Usługi w mieszkaniach	46
Sekcja 4.3.4. Centra Usług Społecznych	47
Sekcja 4.3.5. Minimalne wymagania świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej	48

Podrozdział 4.4. Zasady dotyczące ekonomii społecznej.....	57
Sekcja 4.4.1. Stawki jednostkowe na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS	64
Podrozdział 4.5. Zasady dotyczące integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich	71
Rozdział 5. Zasady interwencji EFS+ w obszarze adaptacyjności.....	73
Rozdział 6. Zasady interwencji EFS+ w obszarze edukacji	75
Podrozdział 6.1. Zasady ogólne	75
Podrozdział 6.2. Zasady dotyczące wsparcia w ramach CS lit. e.....	77
Podrozdział 6.3. Zasady dotyczące wsparcia w ramach CS lit. f.....	79
Sekcja 6.3.1. Stawka jednostkowa stażu uczniowskiego.....	83
Podrozdział 6.4. Zasady dotyczące wsparcia w ramach CS lit. g.....	85
Rozdział 7. Zasady interwencji EFS+ w obszarze zdrowia	89
Podrozdział 7.1. Zasady ogólne	89
Podrozdział 7.2. Regionalne programy zdrowotne	91
Podrozdział 7.3. Działania w zakresie deinstytucjonalizacji usług zdrowotnych.....	95
Podrozdział 7.4. Działania w zakresie dostępności podmiotów leczniczych i poprawy dostępu do świadczeń w oparciu o telemedycynę	96
Podrozdział 7.5. Wsparcie kadr medycznych i niemedycznych	97
Rozdział 8. Podmiotowy System Finansowania.....	98
Podrozdział 8.1. Zasady ogólne	98
Podrozdział 8.2. Kontrole projektów PSF	101
Załącznik nr 1 – Zasady realizacji projektów realizowanych w ramach sieci EURES	104

Wykaz skrótów

AOS – ambulatoryjna opieka specjalistyczna

AOTMiT – Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji

BUR – Baza Usług Rozwojowych

CIS – centrum integracji społecznej

CS – cel szczegółowy

CUS – centrum usług społecznych

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS+ – Europejski Fundusz Społeczny Plus

EURES – Europejskie Służby Zatrudnienia

FE PŻ – Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027

FERS – program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027

IZ – instytucja zarządzająca

KE – Komisja Europejska

KIS – klub integracji społecznej

KPO – Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności

LWK 2021 dla EFS+ – Lista Wskaźników Kluczowych na lata 2021–2027 dla EFS+

MZ – Ministerstwo Zdrowia

OHP – Ochotnicze Hufce Pracy

OWES – ośrodek wsparcia ekonomii społecznej

PARP – Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

PES – podmiot ekonomii społecznej

PO WER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020

POZ – podstawowa opieka zdrowotna

PS – przedsiębiorstwo społeczne

PSF – Podmiotowy System Finansowania

PUP – powiatowy urząd pracy

ROPS – regionalny ośrodek polityki społecznej

RP – regionalny program

RPZ – regionalny program zdrowotny

ŚDS – środowiskowy dom samopomocy

UE – Unia Europejska

UP – Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021–2027 w Polsce

WTZ – warsztat terapii zajęciowej

WUP – wojewódzki urząd pracy

ZAZ – zakład aktywności zawodowej

ZPE – Zintegrowana Platforma Edukacyjna¹⁾

¹⁾ <https://zpe.gov.pl/>

Wykaz pojęć

Administrator BUR – podmiot odpowiedzialny za nadzorowanie prawidłowego funkcjonowania BUR, zarządzanie kontami i uprawnieniami użytkowników BUR oraz dbający o bezpieczeństwo BUR i zawarty w nim danych. Funkcję Administratora BUR pełni PARP. Administrator BUR nadaje uprawnienia Administratora Regionalnego BUR na wniosek właściwej IZ RP, a IZ RP może przekazać Operatorowi uprawnienia Administratora Regionalnego BUR na jego wniosek;

Baza Usług Rozwojowych (BUR) – internetowy rejestr usług rozwojowych prowadzony w formie systemu teleinformatycznego przez Administratora BUR. BUR w szczególności umożliwia prowadzenie, na podstawie art. 6aa ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. z 2022 r. poz. 2080, z późn. zm.) rejestru podmiotów (Dostawców Usług) zapewniających należyte świadczenie usług rozwojowych, współfinansowanych ze środków publicznych. Szczegółowe zasady funkcjonowania BUR określa rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 29 sierpnia 2017 r. w sprawie rejestru podmiotów świadczących usługi rozwojowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 1678);

cel szczegółowy (CS) – cel, o którym mowa w art. 4 rozporządzenia EFS+;

deinstytucjonalizacja usług – proces przejścia od opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w społeczności lokalnej, wynikający z potrzeby respektowania praw podstawowych określonych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej z dnia 7 czerwca 2016 r. (Dz. Urz. UE C 202 z 07.06.2016, str. 389), a także innych dokumentach międzynarodowych, w tym w szczególności Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, z późn. zm.) i Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. poz. 526, z późn. zm.). Proces ten wymaga rozwoju usług świadczonych w społeczności lokalnej, przeniesienia zasobów z opieki instytucjonalnej na poczet usług świadczonych w społeczności lokalnej, stopniowego ograniczenia usług w ramach opieki instytucjonalnej. Integralnym elementem deinstytucjonalizacji usług jest profilaktyka mająca zapobiegać umieszczeniu osób w opiece instytucjonalnej,

a w przypadku dzieci – rozdzieleniu dziecka z rodziną i umieszczeniu w pieczy zastępczej lub w opiece instytucjonalnej;

gospodarstwo opiekuńcze – forma rolnictwa społecznego łącząca gospodarstwo rolne z usługami społecznymi na rzecz m.in. osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osób z niepełnosprawnościami. Prowadzeniem gospodarstwa zajmują się rolnicy lub domownicy gospodarstw rolnych. Wsparcie obejmuje między innymi niezbędną opiekę, pomoc w czynnościach życia codziennego oraz agroterapię;

grupa w niekorzystnej sytuacji – grupa, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia EFS+;

instytucja zarządzająca (IZ) – instytucja zarządzająca, o której mowa w art. 71 rozporządzenia ogólnego;

Karta Usługi – formularz będący załącznikiem do Regulaminu BUR, określający zakres informacji umożliwiających publikację danej usługi rozwojowej w BUR;

Komitet Sterujący – Komitet Sterujący do spraw koordynacji wsparcia w sektorze zdrowia, działający pod przewodnictwem ministra właściwego do spraw zdrowia;

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) – plan rozwojowy, o którym mowa w art. 5 pkt 7aa ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225, z późn. zm.);

kwalfikacja – zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w drodze edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone przez instytucję uprawnioną do certyfikowania;

mieszkanie adaptowalne – mieszkanie, w którym wyeliminowano bariery, jakie napotykały w nich osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w celu umożliwienia tym osobom dalszego niezależnego życia w swojej społeczności. Mieszkaniem adaptowalnym nie są mieszkania chronione oraz mieszkania wspomagane;

mieszkanie chronione – mieszkanie chronione, o którym mowa w art. 53 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, z późn. zm.). Rodzaj i zakres wsparcia świadczonego w mieszkaniu chronionym oraz standard lokalu przeznaczanego na mieszkanie chronione określają akty wykonawcze wydane na podstawie tej ustawy;

mieszkanie wspomagane – usługa społeczna świadczona w społeczności lokalnej w postaci mieszkania lub domu, przygotowującego osoby w nim przebywające, przy wsparciu specjalistów, do prowadzenia niezależnego życia lub zapewniającego pomoc w prowadzeniu niezależnego życia. Mieszkanie lub dom może być prowadzone w formie mieszkania:

- a) treningowego, przygotowującego osoby w nim przebywające do prowadzenia niezależnego życia. Usługa ma charakter okresowy i służy określonym kategoriom osób w osiągnięciu częściowej lub całkowitej samodzielności, m.in. poprzez trening samodzielności, poradnictwo, pracę socjalną lub inne usługi aktywnej integracji;
- b) wspieranego, stanowiącego alternatywę dla opieki instytucjonalnej. Usługa ma charakter pobytu stałego lub okresowego (w przypadku potrzeby opieki w zastępstwie za opiekunów faktycznych) i służy osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu lub osobom z niepełnosprawnościami;

minimalne wynagrodzenie za pracę – wynagrodzenie, o którym mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207) oraz wydawanym na podstawie tej ustawy rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej;

niezależne życie – prawo do życia w społeczeństwie dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu lub osób z niepełnosprawnościami na równych prawach z innymi osobami. Oznacza możliwość sprawowania kontroli nad swoim życiem i podejmowania decyzji, które dotyczą ich życia, w szczególności w zakresie miejsca zamieszkania, współmieszkańców oraz sposobu organizacji życia. Niezależne życie nie oznacza samodzielności, ale swobodę dokonywania

wyborów i sprawowania kontroli nad swoim życiem. Niezależne życie możliwe jest przy zapewnieniu warunków mieszkaniowych, szerokiego zakresu usług społecznych i zdrowotnych świadczonych w społeczności lokalnej;

obywatel państwa trzeciego – osoba, która nie jest obywatelem państwa członkowskiego UE, w tym bezpaństwowiec w rozumieniu Konwencji o statusie bezpaństwowców z dnia 28 sierpnia 1954 r. i osoba bez ustalonego obywatelstwa;

opieka długoterminowa – zakres usług udzielanych osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym przewlekle chorym, które przez dłuższy czas potrzebują pomocy w podstawowych aktywnościach życia codziennego, a które nie wymagają hospitalizacji w warunkach oddziału szpitalnego. Opiekę tę stanowią usługi zdrowotne lub społeczne polegające na świadczeniu w szczególności:

- a) długotrwałej opieki pielęgniarskiej;
- b) rehabilitacji;
- c) świadczeń terapeutycznych;
- d) usług pielęgnacyjnych, opiekuńczych oraz innych usług wspierających osoby;
- e) kontynuacji leczenia farmakologicznego i dietetycznego.

Opieka ta może być udzielana przez opiekunów formalnych (personel medyczny i pracowników świadczących usługi opiekuńcze) lub opiekunów faktycznych (rodzinę, w tym osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą, bliskich, wolontariuszy);

opieka instytucjonalna – usługi świadczone:

- a) w placówce opiekuńczo-pobytowej, czyli placówce wieloosobowego, całodobowego pobytu i opieki, w której liczba mieszkańców jest większa niż 8 osób, lub w której spełniona jest co najmniej jedna z poniższych przesłanek:
 - i) usługi nie są świadczone w sposób zindywidualizowany (dostosowany do potrzeb i możliwości danej osoby);
 - ii) wymagania organizacyjne mają pierwszeństwo przed indywidualnymi potrzebami mieszkańców;

- iii) mieszkańcy nie mają wystarczającej kontroli nad swoim życiem i nad decyzjami, które ich dotyczą w zakresie funkcjonowania w ramach placówki;
- iv) mieszkańcy są odizolowani od ogółu społeczności lub zmuszeni do mieszkania razem;
- b) w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447, z późn. zm.) lub w innej placówce wieloosobowego, całodobowego pobytu lub opieki;
- c) w placówce interwencyjnego zakwaterowania (noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych, ogrzewalnie).

Opieka instytucjonalna realizowana jest w szczególności w takich instytucjach jak:

- a) dom pomocy społecznej, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- b) zakład opiekuńczo-leczniczy i zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2561, z późn. zm.);

opieka wytchnieniowa – opieka nad osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w zastępstwie za opiekuna faktycznego (w związku ze zdarzeniem losowym, potrzebą załatwienia codziennych spraw lub odpoczynku opiekuna faktycznego) oraz wsparcie dla opiekuna faktycznego, w szczególności w postaci poradnictwa specjalistycznego, edukacji, grup samopomocowych;

opiekun faktyczny (nieformalny) – osoba opiekująca się osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, niebędąca opiekunem formalnym (zawodowym) i niepobierająca wynagrodzenia z tytułu sprawowania takiej opieki (nie dotyczy rodziców zastępczych), najczęściej członek rodziny, osoba sprawująca rodzinną pieczę zastępczą, osoba bliska, wolontariusz;

osoba bezrobotna – osoba pozostająca bez pracy, gotowa do podjęcia pracy i aktywnie poszukująca zatrudnienia. Definicja ta uwzględnia wszystkie osoby zarejestrowane jako bezrobotne zgodnie z krajową definicją, nawet jeżeli nie spełniają one wszystkich trzech kryteriów wskazanych wyżej. Osoby kwalifikujące się do urlopu macierzyńskiego lub rodzicielskiego, które są bezrobotne w rozumieniu niniejszej definicji (nie pobierają świadczeń z tytułu urlopu), należy wykazywać również jako osoby bezrobotne. Osoby aktywnie poszukujące zatrudnienia to osoby zarejestrowane w urzędzie pracy jako bezrobotne lub poszukujące pracy lub niezarejestrowane, lecz spełniające powyższe przesłanki, tj. gotowość do podjęcia pracy i aktywne poszukiwanie zatrudnienia;

osoba bierna zawodowo – osoba, która w danej chwili nie tworzy zasobów siły roboczej (tzn. nie jest osobą pracującą ani bezrobotną). Za osoby bierne zawodowo uznawani są m.in.:

- a) studenci studiów stacjonarnych, chyba że są już zatrudnieni (również na część etatu) to wówczas powinni być wykazywani jako osoby pracujące;
- b) dzieci i młodzież do 18 r. ż. pobierający naukę, o ile nie spełniają przesłanek, na podstawie których można je zaliczyć do osób bezrobotnych lub pracujących;
- c) doktoranci, którzy nie są zatrudnieni na uczelni, w innej instytucji lub przedsiębiorstwie. W przypadku, gdy doktorant wykonuje obowiązki służbowe, za które otrzymuje wynagrodzenie, lub prowadzi działalność gospodarczą należy traktować go jako osobę pracującą. W przypadku, gdy doktorant jest zarejestrowany jako bezrobotny, należy go wykazywać we wskaźniku dotyczącym osób bezrobotnych;

osoba długotrwale bezrobotna – osoba bezrobotna pozostająca w rejestrze PUP przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych;

osoba odchodząca z rolnictwa – osoba podlegająca ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2023 r. poz. 208, z późn. zm.), zamierzająca podjąć zatrudnienie lub inną działalność pozarolniczą, objęta obowiązkiem ubezpieczenia

społecznego na podstawie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1009, z późn. zm.);

osoba o ograniczonej mobilności – osoba, która ma trudności w samodzielnym przemieszczaniu się np. ze względu na ograniczoną sprawność (w tym: poruszająca się na wózku, o kulach, niewidoma, słabowidząca). Będą to zatem zarówno osoby z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (lub równoważne), jak i osoby nieposiadające takiego orzeczenia;

osoba potrzebująca wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – osoba, która ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymaga opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego;

osoba pracująca – osoba:

- a) w wieku od 15 do 89 lat, która: wykonuje pracę, za którą otrzymuje wynagrodzenie, z której czerpie zyski lub korzyści rodzinne;
- b) posiadająca zatrudnienie lub własną działalność, która jednak chwilowo nie pracuje (ze względu na np. chorobę, urlop, spór pracowniczy czy kształcenie się lub szkolenie) lub
- c) produkująca towary rolne, których główna część przeznaczona jest na sprzedaż lub barter.

Za osoby pracujące uznaje się również:

- a) osoby prowadzące działalność na własny rachunek, czyli prowadzące działalność gospodarczą lub działalność, o której mowa w art. 5 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2023 r. poz. 221), gospodarstwo rolne lub praktykę zawodową, o ile spełniony jest jeden z poniższych warunków:
 - i) osoba pracuje w swojej działalności, praktyce zawodowej lub gospodarstwie rolnym w celu uzyskania dochodu, nawet jeżeli przedsiębiorstwo nie osiąga zysków;

- ii) osoba poświęca czas na prowadzenie działalności gospodarczej, działalności, o której mowa w art. 5 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, praktyki zawodowej czy gospodarstwa rolnego, nawet jeżeli nie zrealizowano żadnej sprzedaży lub usług i nic nie wyprodukowano (na przykład: rolnik wykonujący prace w celu utrzymania swojego gospodarstwa; architekt spędzający czas w oczekiwaniu na klientów w swoim biurze; rybak naprawiający łódź czy siatki rybackie, aby móc dalej pracować; osoby uczestniczące w konferencjach, konwencjach lub seminariach);
- iii) osoba jest w trakcie zakładania działalności gospodarczej, gospodarstwa rolnego lub praktyki zawodowej; zalicza się do tego zakup lub instalację sprzętu, zamawianie towarów w ramach przygotowań do uruchomienia działalności. Bezpłatnie pomagający członek rodziny uznawany jest za osobę pracującą, jeżeli wykonywaną przez siebie pracą wnosi bezpośredni wkład w działalność gospodarczą, gospodarstwo rolne lub praktykę zawodową będącą w posiadaniu lub prowadzoną przez spokrewnionego członka tego samego gospodarstwa domowego;
- b) bezpłatnie pomagającego osobie prowadzącej działalność członka rodziny, który jest uznawany za „osobę prowadzącą działalność na własny rachunek”;
- c) osoby przebywające na urlopie macierzyńskim/ rodzicielskim/ wychowawczym, o których mowa w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1510, z późn. zm.), chyba że są zarejestrowane już jako bezrobotne (wówczas status bezrobotnego ma pierwszeństwo);
- d) studenci, którzy są zatrudnieni lub prowadzą działalność gospodarczą;
- e) osoby skierowane do odbycia zatrudnienia subsydiowanego;

osoba uboga pracująca – osoba pracująca:

- a) zamieszkująca w gospodarstwie domowym²⁾, w którym dochody (z wyłączeniem transferów społecznych³⁾, przypadające na jedną osobę nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej w miesiącu poprzedzającym przystąpienie do projektu albo
- b) której dochody podlegające opodatkowaniu w ujęciu miesięcznym nie przekraczają minimalnego wynagrodzenia za pracę w miesiącu poprzedzającym przystąpienie do projektu;

osoba w kryzysie bezdomności, dotknięta wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożona bezdomnością – osoba:

- a) bezdomna w rozumieniu art. 6 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, czyli osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowane na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania;
- b) znajdująca się w sytuacjach określonych w Europejskiej Typologii Bezdomności i Wykluczenia Mieszkaniowego ETHOS w kategoriach operacyjnych: bez dachu nad głową, bez mieszkania, w niezabezpieczonym mieszkaniu, w nieodpowiednim mieszkaniu;

²⁾ Gospodarstwo domowe - zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się. Osoby samotne utrzymujące się samodzielnie tworzą jednoosobowe gospodarstwa domowe.

³⁾ Transfery społeczne - bieżące przelewy otrzymywane przez gospodarstwa domowe podczas okresu odniesienia dochodu, przeznaczone do zmniejszenia ciężarów finansowych związanych z wieloma nieprzewidywalnymi sytuacjami lub potrzebami, dokonywane w ramach wspólnie organizowanych systemów lub poza tymi systemami przez organy rządowe lub instytucje typu non-profit świadczące usługi na rzecz gospodarstw domowych (NPISH). W ramach świadczeń społecznych można wyodrębnić następujące grupy: świadczenia dotyczące rodziny, dodatki mieszkaniowe, świadczenia dla bezrobotnych, świadczenia związane z wiekiem, renty rodzinne, świadczenia chorobowe, świadczenia dla osób z niepełnosprawnościami, stypendia, świadczenia dotyczące wykluczenia społecznego.

- c) zagrożona bezdomnością - osoba znajdująca się w sytuacji wykluczenia mieszkaniowego zgodnie z typologią ETHOS, osoba bezpośrednio zagrożona eksmisją lub utratą mieszkania, a także osoba wcześniej doświadczająca bezdomności, zamieszkująca mieszkanie i potrzebująca wsparcia w utrzymaniu mieszkania;

osoba z kategorii NEET (ang. not in employment, education or training) – osoba w wieku 15–29 lat, która spełnia łącznie trzy następujące warunki:

- a) nie pracuje (tj. jest bezrobotna lub bierna zawodowo);
- b) nie kształci się (tj. nie uczestniczy w kształceniu formalnym w trybie stacjonarnym albo zaniedbuje obowiązek szkolny lub nauki);
- c) nie szkoli się (tj. nie uczestniczy w pozaszkolnych zajęciach mających na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy; w procesie oceny czy dana osoba się nie szkoli, a co za tym idzie kwalifikuje się do kategorii NEET, należy zweryfikować czy brała ona udział w tego typu formie aktywizacji, finansowanej ze środków publicznych, w okresie ostatnich 4 tygodni);

osoba z niepełnosprawnością – osoba z niepełnosprawnością w rozumieniu wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027 lub uczeń albo dziecko w wieku przedszkolnym posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na dany rodzaj niepełnosprawności lub dzieci i młodzież posiadające orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydawane ze względu na niepełnosprawność intelektualną w stopniu głębokim. Orzeczenia uczniów, dzieci lub młodzieży są wydawane przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej;

osoba z niepełnosprawnością sprzężoną – osoba, u której stwierdzono występowanie dwóch lub więcej niepełnosprawności;

ośrodek wsparcia ekonomii społecznej (OWES) – ośrodek wsparcia ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. poz. 1812, z późn. zm.);

outplacement – zaplanowane, kompleksowe działania, których celem jest reorganizacja zatrudnienia ograniczająca proces zwolnień lub przeprowadzenie procesu zwolnień uwzględniające udzielenie pomocy zwalnianym lub zwolnionym pracownikom w odnalezieniu się w nowej sytuacji życiowej i zawodowej, w tym przede wszystkim prowadzące do utrzymania lub podjęcia i utrzymania zatrudnienia, a także wsparcia osób odchodzących z rolnictwa. Za zwolnioną uważa się osobę pozostającą bez zatrudnienia, która utraciła pracę z przyczyn niedotyczących pracownika w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu i nie posiada jednocześnie źródła dochodu z tytułu innej działalności zarobkowej wykonywanej w wymiarze równym lub większym niż połowa wymiaru czasu pracy lub nie jest jednocześnie osobą samozatrudnioną;

podmiot ekonomii społecznej (PES) – podmiot ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej;

Podmiotowy System Finansowania (PSF) – system dystrybucji przez operatora (tj. beneficjenta, w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy wdrożeniowej) środków EFS+ przeznaczonych na wspieranie rozwoju umiejętności/kompetencji lub nabywanie kwalifikacji pracodawców, przedsiębiorców i ich pracowników oraz osób dorosłych uczących się z własnej inicjatywy, oparty na podejściu popytowym z wykorzystaniem BUR, wdrażany w ramach RP. Podejście popytowe to mechanizm dystrybucji środków EFS+ dający możliwość samodzielnego wyboru usług rozwojowych przez użytkownika oraz odpowiadający na indywidualne potrzeby rozwojowe danego użytkownika;

praca socjalna – praca socjalna, o której mowa w art. 6 ust. 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;

przedsiębiorstwo społeczne (PS) – podmiot ekonomii społecznej, posiadający status przedsiębiorstwa społecznego, zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej;

regionalny program (RP) – regionalny program, o którym mowa w art. 2 pkt 23 ustawy wdrożeniowej;

regionalny program zdrowotny (RPZ) – program polityki zdrowotnej, o którym mowa w art. 5 pkt 29a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, realizowany w ramach RP;

rozporządzenie EFS+ – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013 (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 21, z późn. zm.);

rozporządzenie ogólne – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159, z późn. zm.);

umiejętności lub kompetencje cyfrowe – harmonijna kompozycja wiedzy, umiejętności i postaw umożliwiających życie, uczenie się i pracę w społeczeństwie cyfrowym, tj. społeczeństwie wykorzystującym w życiu codziennym i pracy technologie cyfrowe. Kompetencje cyfrowe określono w Ramie DigComp, o której mowa w podrozdziale 6.1 pkt 4;

umiejętności podstawowe – (z ang. basic skills: literacy, numeracy, ICT skills) na podstawie zalecenia Rady z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie ścieżek poprawy umiejętności: nowe możliwości dla dorosłych (Dz. Urz. UE C 484 z 24.12.2016, str. 1) są to podstawowe zdolności w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, rozwijania i wykorzystania myślenia matematycznego oraz korzystania z technologii cyfrowych;

umowa krótkoterminowa – umowa będąca podstawą nawiązania stosunku pracy lub innej formy zatrudnienia, zawarta na czas określony, który upływa w okresie realizacji projektu lub trwa nie dłużej niż 6 miesięcy;

Umowa Partnerstwa (UP) – Umowa Partnerstwa, o której mowa w art. 10 ust. 1 rozporządzenia ogólnego;

usługa rozwojowa – usługa mająca na celu nabycie, potwierdzenie lub wzrost wiedzy, umiejętności lub kompetencji społecznych u osoby lub podmiotu w niej uczestniczących, w tym przygotowująca do uzyskania kwalifikacji, lub pozwalająca na ich rozwój;

usługa zdrowotna – każde świadczenie opieki zdrowotnej, o którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;

usługi aktywnej integracji – usługi, których celem jest:

- a) nabycie, odbudowa i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu (integracja i reintegracja społeczna, w tym rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami) lub
- b) nabycie, odbudowa i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy i awansu zawodowego (integracja i reintegracja zawodowa, w tym rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami), lub
- c) zapobieganie ubóstwu oraz procesom marginalizacji i wykluczenia społecznego;

usługi świadczone w społeczności lokalnej – usługi społeczne lub zdrowotne umożliwiające osobom niezależne życie w środowisku lokalnym, a dzieciom życie w rodzinie lub rodzinnej pieczy zastępczej. Usługi te zapobiegają odizolowaniu osób od rodziny lub społeczności lokalnej oraz umożliwiają podtrzymywanie więzi rodzinnych i sąsiedzkich. Są to usługi świadczone w sposób:

- a) zindywidualizowany (dostosowany do potrzeb i możliwości danej osoby);
- b) umożliwiający odbiorcom tych usług kontrolę nad swoim życiem i nad decyzjami, które ich dotyczą (w zakresie wsparcia dzieci uwzględnianie ich zdania);
- c) zapewniający, że odbiorcy usług nie są odizolowani od ogółu społeczności lub nie są zmuszeni do mieszkania razem;

- d) gwarantujący, że wymagania organizacyjne nie mają pierwszeństwa przed indywidualnymi potrzebami osoby z niej korzystającej.

Warunki, o których mowa w lit. a–d, muszą być spełnione łącznie.

Do usług społecznych i zdrowotnych świadczonych w społeczności lokalnej należą w szczególności:

- a) usługi opiekuńcze, obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, zapewnienie kontaktów z otoczeniem, świadczone przez opiekunów faktycznych lub w postaci: sąsiedzkich usług opiekuńczych, usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania lub dziennych form usług opiekuńczych;
- b) opieka wytchnieniowa w formie krótkookresowego (do 12 tygodni w roku) całodobowego lub dziennego pobytu;
- c) usługi w rodzinnym domu pomocy, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- d) usługi w ośrodkach wsparcia, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (zarówno w formie pobytu dziennego jak i całodobowego), o ile liczba miejsc całodobowego pobytu w tych ośrodkach nie jest większa niż 8;
- e) usługi w gospodarstwach opiekuńczych w formie pobytu dziennego lub całodobowego, o ile liczba miejsc pobytu całodobowego w tych gospodarstwach nie jest większa niż 8;
- f) usługi asystenckie, świadczone przez asystentów na rzecz osób z niepełnosprawnościami (oraz ich rodzin), umożliwiające stałe lub okresowe wsparcie tych osób w wykonywaniu podstawowych czynności dnia codziennego, niezbędnych do ich aktywnego funkcjonowania społecznego, zawodowego lub edukacyjnego;
- g) usługi asystenckie dla innych grup niż osoby z niepełnosprawnościami, z wyłączeniem asystentury rodzinnej;
- h) usługi pielęgniarstwa długoterminowej domowej;

- i) opieka paliatywna i hospicyjna w formach zdeinstytucjonalizowanych;
- j) poradnictwo specjalistyczne, świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych;
- k) usługi wspierania rodziny zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w tym:
 - i) praca z rodziną, w tym w szczególności asystentura rodzinna, konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, terapia i mediacja; usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne, pomoc prawna, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego; organizowanie dla rodzin spotkań mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”;
 - ii) pomoc w opiece i wychowaniu dziecka poprzez usługi placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej i specjalistycznej oraz w formie pracy podwórkowej;
 - iii) pomoc rodzinie w opiece i wychowaniu poprzez wsparcie rodzin wspierających;
- l) usługi dla dzieci i młodzieży w formach dziennych i środowiskowych;
- m) usługi preadopcyjne i postadopcyjne;
- n) rodzinna piecza zastępcza, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także usługi dla kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnych form pieczy zastępczej;
- o) usługi w postaci mieszkań chronionych, usługi w postaci mieszkań wspomaganych, o ile liczba miejsc w mieszkaniu nie jest większa niż 7, usługi w ramach innych mieszkań z usługami/ze wsparciem;
- p) usługi interwencji kryzysowej, o których mowa w art. 47 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (schronienie nie może być udzielane w placówkach świadczących opiekę instytucjonalną);

q) usługi przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie na mocy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, z późn. zm.) (schronienie nie może być udzielane w placówkach świadczących opiekę instytucjonalną);

ustawa wdrożeniowa – ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027;

wytyczne – wytyczne ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027.

Rozdział 1. Cel i zakres wytycznych

- 1) Wytyczne określają ujednoczone warunki dotyczące realizacji wsparcia w projektach współfinansowanych z EFS+ w ramach RP.
- 2) Wytyczne są skierowane do IZ RP na lata 2021–2027.
- 3) IZ RP zapewnia, że właściwa instytucja będąca stroną umowy o dofinansowanie projektu w ramach RP zobowiązuje beneficjenta w tej umowie do stosowania odpowiednich zasad określonych w wytycznych.
- 4) W przypadku, gdy RP zawiera w poszczególnych obszarach rozstrzygnięcia inne, niż zawarte w wytycznych, przy realizacji wsparcia pierwszeństwo mają postanowienia tego programu, przyjętego decyzją Komisji Europejskiej, przy czym rozstrzygnięcia te muszą wynikać jednoznacznie z postanowień RP.
- 5) Za określenie zasad realizacji działań wykraczających poza zakres określony w wytycznych, odpowiada właściwa IZ RP.
- 6) Zasady opisane w wytycznych nie dotyczą projektów pomocy technicznej.

Rozdział 2. Zasady ogólne interwencji EFS+

- 1) IZ RP zapewnia, że wszystkie projekty współfinansowane z EFS+ są zgodne z politykami horyzontalnymi, o których mowa w art. 9 rozporządzenia ogólnego, w szczególności z zasadą równości kobiet i mężczyzn oraz równości szans i niedyskryminacji. Warunki i procedury wdrażania wskazanych polityk horyzontalnych zostały określone w wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027.

- 2) W sytuacji wystąpienia siły wyższej⁴⁾, która uniemożliwia lub znacząco utrudnia realizację projektów współfinansowanych z EFS+ na zasadach określonych w wytycznych, na wniosek ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego lub za jego zgodą, dana IZ RP może wprowadzić rozwiązania stanowiące odstępstwa od przyjętych w wytycznych zasad realizacji wsparcia.
- 3) W przypadku rozliczania form wsparcia regulowanych w wytycznych na podstawie uproszczonych metod rozliczania wydatków, o których mowa w wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021–2027, pierwszeństwo przed zapisami wytycznych mają przyjęte założenia rozliczania wydatków na podstawie uproszczonych metod, w tym zasad ogólnych.
- 4) IZ RP zapewnia preferencje dla obszarów strategicznej interwencji, o których mowa w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030⁵⁾.
- 5) W przypadku realizacji wsparcia w formule RLKS (Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność), zasady określone w wytycznych mają zastosowanie w zakresie odpowiadającym finansowaniu projektu z EFS+.
- 6) IZ RP zapewnia, że w projektach z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej, dana osoba nie otrzymuje jednocześnie wsparcia w więcej niż jednym projekcie z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej dofinansowanym ze środków EFS+.
- 7) IZ RP zapewnia, że wsparcie polegające na dofinansowaniu opieki nad dziećmi do lat 3, w szczególności w ramach projektów służących aktywizacji zawodowej

⁴⁾ Siła wyższa - to zdarzenie:

- a) zewnętrzne – mające swe źródło poza podmiotem, z którego działaniem związana jest odpowiedzialność odszkodowawcza;
- b) niemożliwe do przewidzenia, przy czym nie chodzi tu o absolutną niemożliwość przewidzenia jakiegoś zdarzenia, lecz o mały stopień prawdopodobieństwa jego pojawienia się w określonej sytuacji w świetle obiektywnej oceny wydarzeń;
- c) niemożliwe do zapobieżenia – nie tyle samemu zjawisku, ale szkodliwym jego następstwom przy zastosowaniu współczesnej techniki.

⁵⁾ Dokument dostępny na stronie internetowej: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego>

ich opiekunów, nie obejmuje miejsc opieki dofinansowywanych ze środków FERS, KPO lub z innych środków publicznych oraz nieinstytucjonalnych form opieki (niania). IZ RP zapewnia, że w przypadku finansowania takiego wsparcia, nie wystąpi podwójne finansowanie. IZ RP zapewnia także, że wsparcie nie będzie udzielane na tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3.

- 8) IZ RP stosuje mechanizmy sprzyjające komplementarności między projektami EFS+ i EFRR.
- 9) IZ PR zapewnia, że w projektach współfinansowanych z EFS+ przy udzielaniu zamówień stosowane są preferencje dla PES. Preferencje mogą być realizowane m.in. poprzez:
 - a) zobowiązanie beneficjentów do zlecania zadań na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, z późn. zm.) lub stosowania innych przewidzianych prawem trybów, w tym z ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej czy ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2085, z późn. zm.);
 - b) zobowiązanie beneficjentów do zlecania zadań na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, z późn. zm.) z wykorzystaniem klauzul społecznych.

Rozdział 3. Zasady interwencji EFS+ w obszarze polityki zatrudnienia i rynku pracy

Podrozdział 3.1. Zasady ogólne

- 1) Niniejszy rozdział wytycznych stosuje się do projektów realizowanych w ramach CS lit. a. Zasady wskazane w tym rozdziale mają również zastosowanie do projektów realizowanych w obszarze polityki zatrudnienia i rynku pracy w ramach CS lit. c.
- 2) IZ RP zapewnia, że udzielenie wsparcia w ramach projektów z obszaru zatrudnienia i rynku pracy każdorazowo jest poprzedzone identyfikacją potrzeb uczestnika projektu, w tym m.in. poprzez diagnozowanie potrzeb szkoleniowych lub walidacyjnych (potwierdzanie nabytych wcześniej kwalifikacji i kompetencji),

możliwości doskonalenia zawodowego oraz opracowaniem lub aktualizacją dla każdego uczestnika projektu Indywidualnego Planu Działania, o którym mowa w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690, z późn. zm.), lub innego dokumentu pełniącego analogiczną funkcję. Dokument ten powinien określać zakres wsparcia udzielanego danej osobie, który jest z nią uzgodniony i może podlegać aktualizacji w trakcie projektu na wniosek tej osoby lub podmiotu udzielającego wsparcia.

- 3) IZ RP zapewnia, że wsparcie udzielane w ramach projektów jest dostosowane do indywidualnych potrzeb uczestników projektów, wynikających z ich wiedzy, umiejętności i kompetencji oraz kwalifikacji do wykonywania danego zawodu. Każdy z uczestników projektu otrzymuje ofertę wsparcia, obejmującą takie formy pomocy, które zostaną zidentyfikowane u niego jako niezbędne w celu poprawy sytuacji na rynku pracy lub uzyskania zatrudnienia.
- 4) IZ RP uwzględnia mechanizmy gwarantujące efektywność wsparcia w postaci szkoleń poprzez zapewnienie, iż efektem szkolenia będzie nabycie kwalifikacji lub kompetencji.
- 5) Nabycie kwalifikacji lub kompetencji jest weryfikowane i potwierdzane zgodnie z zasadami wskazanymi w załączniku nr 2 „Podstawowe informacje dotyczące uzyskiwania kwalifikacji w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus” do wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021–2027.
- 6) IZ RP zapewnia, że wsparcie skierowane do:
 - a) osób w wieku 15-17 lat przedwcześnie kończących naukę lub zaniedbujących obowiązek szkolny/nauki;
 - b) osób w wieku 18-29 lat:
 - i) zarejestrowanych jako bezrobotne;
 - ii) należących do kategorii NEET;

- iii) będących bezrobotnymi lub poszukującymi pracy absolwentami szkół i uczelni;
 - c) osób które opuściły pieczę zastępczą;
 - d) kobiet poniżej 30 roku życia wychowujących dzieci
- realizowane w ramach projektów PUP, OHP jest zgodne z zaleceniem Rady z dnia 30 października 2020 r. w sprawie pomostu do zatrudnienia – wzmocnienia gwarancji dla młodzieży oraz zastępującym zalecenie Rady z dnia 22 kwietnia 2013 r. w sprawie ustanowienia gwarancji dla młodzieży (Dz. Urz. UE C 372 z 04.11.2020, str. 1) i z Planem realizacji Gwarancji dla młodzieży w Polsce. Aktualizacja z 2022 r. z dnia 1 sierpnia 2022 r.⁶⁾
- 7) IZ RP zapewnia, że w przypadku wsparcia osób w wieku 15–29 lat udział takiej osoby w projekcie EFS+ poprzedzony jest oceną umiejętności cyfrowych⁷⁾ oraz – w razie potrzeby – uzupełnieniem poziomu kompetencji.
- 8) W trakcie wykonywania oceny, o której mowa w pkt 7, należy uwzględnić możliwości psychofizyczne danej osoby. IZ RP zapewnia, że odpowiednia jakość wsparcia, o którym mowa w pkt 7, jest zapewniona poprzez zdefiniowanie priorytetów tematycznych dla wsparcia⁸⁾, przy czym nacisk powinien zostać położony na:
- a) umiejętności cyfrowe;

⁶⁾ Plan realizacji Gwarancji dla młodzieży dostępny jest na stronie Gwarancji dla młodzieży: <https://dlamlodych.praca.gov.pl/-/18824829-aktualizacja-planu-realizacji-gwarancji-dla-mlodziezy-w-polsce>

⁷⁾ Z wykorzystaniem „Europejskiego narzędzia do oceny poziomu kompetencji cyfrowych” (<https://europa.eu/europass/digitalskills/screen/questionnaire/generic>) lub innego narzędzia rekomendowanego i udostępnionego przez ministra właściwego do spraw pracy, który odpowiada za nadzór nad realizacją Gwarancji dla młodzieży w Polsce.

⁸⁾ Przy uwzględnieniu specyfiki wewnątrzregionalnej, w tym regionalnych inteligentnych specjalizacji, branży zidentyfikowanych jako kluczowe dla rozwoju regionu czy danego obszaru, na którym jest realizowany projekt lub zawodów nadwyżkowych i deficytowych w regionie lub na obszarze, na którym jest realizowany projekt, w tym przy użyciu np. lokalnych, regionalnych i krajowych badań rynku pracy

- b) umiejętności niezbędne do podjęcia pracy w sektorze zielonej gospodarki;
- c) umiejętności niezbędne z punktu widzenia regionalnych/lokalnych specjalizacji;
- d) umiejętności niezbędne w zawodach związanych z usługami zdrowotnymi i opiekuńczymi.

Podrozdział 3.2. Zasady realizacji projektów PUP finansowanych ze środków Funduszu Pracy

- 1) Projekty PUP współfinansowane ze środków EFS+, o których mowa w art. 2 pkt 26a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w zakresie aktywizacji zawodowej są wybierane w sposób niekonkurencyjny w rozumieniu ustawy wdrożeniowej.
- 2) Projekty PUP są realizowane zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy i są prefinansowane wyłącznie ze środków Funduszu Pracy w ramach przyznanego na ten cel limitu środków Funduszu Pracy dla województwa, określonego przez dysponenta Funduszu Pracy w zawiadomieniu na dany rok. Środki Funduszu Pracy są uruchamiane na zasadach opisanych w tej ustawie.
- 3) W ramach projektów współfinansowanych z EFS+ mogą być finansowane usługi i instrumenty rynku pracy określone w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, z wyłączeniem robót publicznych.
- 4) Projekty PUP są realizowane w okresie kwalifikowalności od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2029 r. IZ RP określa okres realizacji projektów PUP w taki sposób, aby zapewnić uczestnikom projektów ciągły dostęp do instrumentów i usług rynku pracy.
- 5) IZ RP określa kryteria wyboru projektów PUP gwarantujące priorytetowe traktowanie wsparcia osób należących do grup znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy zidentyfikowanych na poziomie regionalnym.
- 6) IZ RP zapewnia, że wsparcie na rzecz osób długotrwale bezrobotnych jest realizowane i monitorowane zgodnie z zaleceniami Europejskiego Trybunału

Obrachunkowego wskazanymi w Sprawozdaniu specjalnym 25/2021 „Wsparcie z EFS na rzecz zwalczania bezrobocia długotrwałego – działania muszą być lepiej ukierunkowane i monitorowane oraz bardziej dostosowane do potrzeb”⁹⁾).

- 7) W ramach projektów PUP współfinansowanych ze środków Funduszu Pracy nie są kwalifikowalne koszty pośrednie.
- 8) W przypadku niewłaściwego wykorzystania środków Funduszu Pracy zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz akty wykonawcze do tej ustawy.
- 9) Dysponentowi Funduszu Pracy przysługuje refundacja ze środków EFS+ w części w jakiej projekty PUP są współfinansowane ze środków EFS+. WUP jako strona umowy o dofinansowanie projektu upoważnia zgodnie z art. 188 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, z późn. zm.) ministra właściwego do spraw pracy do wystawiania zleceń płatności na rzecz Funduszu Pracy. W celu określenia kwoty refundacji, IZ RP przekazuje do Instytucji Koordynującej EFS+ miesięczną informację o kwotach wydatków certyfikowanych do KE w poprzednim miesiącu zgodnie z art. 6 pkt 5 kontraktu programowego.

Podrozdział 3.3. Zasady realizacji projektów finansowanych ze środków innych niż Fundusz Pracy

- 1) Wsparcie oferowane uczestnikom w ramach projektów OHP, PUP, projektów skierowanych do osób pracujących zatrudnionych na podstawie umów krótkoterminowych, umów cywilnoprawnych, ubogich pracujących, osób z niepełnosprawnościami lub o ograniczonej mobilności, jak również odchodzących z rolnictwa oraz innych projektów realizowanych w ramach CS lit. a obejmuje instrumenty i usługi rynku pracy wskazane w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, z wyłączeniem robót publicznych, lub inne działania, które przyczyniają się do aktywizacji zawodowej lub poprawy sytuacji danej osoby na rynku pracy.

⁹⁾ Dokument jest dostępny na stronie:

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_25/SR_Long-term_unemployment_PL.pdf

- 2) IZ RP zapewnia, że w sytuacji, gdy w projektach, o których mowa w pkt 1, są stosowane instrumenty i usługi rynku pracy analogiczne jak wskazane w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, to są one realizowane w sposób i na zasadach określonych w tej ustawie i odpowiednich aktach wykonawczych do ustawy.
- 3) IZ RP zapewnia, że w ramach realizowanych projektów każdorazowo jest zapewniona przejrzystość procesu rekrutacji oraz warunków realizacji poszczególnych form wsparcia.
- 4) IZ RP zapewnia, że wsparcie w postaci staży realizowane w ramach projektów jest zgodne z zaleceniem Rady z dnia 10 marca 2014 r. w sprawie ram jakości staży (Dz. Urz. UE C 88 z 27.03.2014, str. 1).

Podrozdział 3.4. Zasady realizacji wsparcia w ramach inicjatywy ALMA (ang. Aim, Learn, Master, Achieve) – mierz wysoko, ucz się, osiągnij biegłość, realizuj cele

- 1) IZ RP zapewnia, że wsparcie realizowane w ramach inicjatywy ALMA będzie zgodne z dokumentem KE określającym zasady realizacji tej interwencji pn. "ALMA: Aim- Learn-Master-Achieve. Active inclusion initiative for integrating disadvantaged young people not in education, employment or training (NEETs) through mobility. Manual of Guidance".
- 2) W przypadku rozliczenia inicjatywy ALMA z wykorzystaniem stawek jednostkowych opracowanych przez KE, IZ RP zapewnia, że wszystkie działania realizowane w ramach tej inicjatywy są zgodne z rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2022/2175 z dnia 5 sierpnia 2022 r. uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 w odniesieniu do definicji stawek jednostkowych oraz ustanowienia kwot finansowania niepowiązanego z kosztami dla niektórych operacji, ułatwiających integrację ludzi młodych na rynku pracy, w systemie edukacji oraz w społeczeństwie w ramach inicjatywy „Mierz wysoko, ucz się, osiągnij biegłość, realizuj cele” (ALMA) (Dz. Urz. UE L 286 z 08.11.2022, str. 1).
- 3) IZ RP zapewnia, że grupą docelową Inicjatywy ALMA są osoby w wieku 18–29 lat należące do kategorii NEET, w tym w szczególności osoby znajdujące się

w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, np. osoby z niepełnosprawnością, osoby długotrwale bezrobotne, obywatele państw trzecich, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym wskazane przez IZ RP.

- 4) Wsparcie w ramach inicjatywy ALMA możliwe jest do realizacji ze środków EFS+ w ramach CS lit. a, f, h, i oraz l.
- 5) IZ RP może zdecydować o poszerzeniu grupy docelowej, aby uwzględnić ludzi młodych w wieku od 15 do 17 lat, znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

Podrozdział 3.5. Zasady realizacji wsparcia mobilności transnarodowej w ramach sieci EURES

- 1) IZ RP określa warunki, na jakich jest udzielane wsparcie mobilności transnarodowej realizowane w ramach sieci EURES, uwzględniając zalecenia Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej określone w załączniku nr 1 do wytycznych.
- 2) Wsparcie mobilności transnarodowej realizowane w ramach sieci EURES może obejmować wyłącznie usługi:
 - a) wymienione w rozdziale IV rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/589 z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie europejskiej sieci służb zatrudnienia (EURES), dostępu pracowników do usług w zakresie mobilności i dalszej integracji rynków pracy oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 492/2011 i (UE) nr 1296/2013 (Dz. Urz. UE L 107 z 22.04.2016, str. 1, z późn. zm.) lub
 - b) pośrednictwa pracy w ramach sieci EURES, o którym mowa w art. 36a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
- 3) Założenia każdego projektu w zakresie mobilności transnarodowej planowanego do realizacji w ramach sieci EURES przez WUP, OHP lub podmioty akredytowane muszą uzyskać pozytywną opinię Departamentu Rynku Pracy w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej.
- 4) Założenia każdego projektu w zakresie mobilności transnarodowej planowanego do realizacji w ramach sieci EURES przez PUP, muszą uzyskać pozytywną opinię właściwego terytorialnie WUP.

Rozdział 4. Zasady interwencji EFS+ w obszarze włączenia społecznego

Podrozdział 4.1. Zasady ogólne

- 1) Jako obszar włączenia społecznego na potrzeby wytycznych rozumie się projekty dotyczące aktywnej integracji, usług społecznych i ekonomii społecznej oraz integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, realizowane w CS lit. h–l.
- 2) IZ RP zapewnia, że realizowane wsparcie w obszarze włączenia społecznego jest zgodne ze „Strategią Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)” oraz odpowiednimi Regionalnymi Planami Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji, a także z „Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030”.
- 3) Interwencja w obszarze włączenia społecznego jest planowana i wdrażana we współpracy z właściwym ROPS, a w przypadku usług społecznych planowanie i realizacja interwencji odbywa się zgodnie z kierunkami wskazanymi we właściwym Regionalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji¹⁰⁾.
- 4) IZ RP zapewni wykorzystywanie w projektach w zakresie włączenia społecznego zaleceń, modeli i standardów, przekazanych przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego oraz ministra właściwego do spraw pracy.
- 5) IZ RP umożliwi wykorzystanie rozwiązań innowacyjnych w szczególności wypracowanych w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki i PO WER, które przeszły pozytywną weryfikację. IZ RP może preferować do wsparcia projekty wdrażające ww. rozwiązania innowacyjne.

¹⁰⁾ Do momentu przyjęcia Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji przez samorząd danego województwa, realizacja wsparcia może odbywać się na podstawie uzgodnień pomiędzy IZ a właściwym ROPS.

- 6) IZ RP preferuje do wsparcia projekty partnerskie, w szczególności w partnerstwie wielosektorowym.
- 7) IZ RP zapewnia w miarę możliwości równomierne rozłożenie geograficzne projektów uzależnione od zidentyfikowanych potrzeb np. poprzez zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów.
- 8) IZ RP umożliwia wymianę informacji na temat realizowanych przedsięwzięć pomiędzy projektami z obszaru włączenia społecznego (CS lit. h, i, j, k oraz l), a także między projektami z obszaru włączenia społecznego i rynku pracy (CS lit. a) oraz skierowanymi do osób w deprivacji materialnej (CS lit. m) w celu ułatwienia uczestnikom skorzystania z dalszego wsparcia. Wymiana informacji może odbywać się m.in. poprzez coroczne sieciujące spotkania terytorialne (powiat i grupa gmin z terenu tego powiatu) dotyczące projektów realizowanych na terytorium powiatu przez beneficjentów z różnych sektorów.
- 9) Finansowanie usług zdrowotnych jest możliwe w zakresie działań o charakterze diagnostycznym lub profilaktycznym, zaś finansowanie leczenia jest możliwe wyłącznie w ramach opieki długoterminowej, jako wsparcie towarzyszące.
- 10) Jeśli w projektach z zakresu włączenia społecznego stosowane są instrumenty i usługi rynku pracy analogiczne jak wskazane w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, to są one realizowane w sposób i na zasadach określonych w tej ustawie i odpowiednich aktach wykonawczych do ustawy.

Podrozdział 4.2. Zasady dotyczące aktywnej integracji

- 1) IZ RP umożliwia wsparcie w projektach dotyczących aktywnej integracji następującym grupom:
 - a) osobom biernym zawodowo;
 - b) osobom lub rodzinom korzystającym ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub kwalifikującym się do objęcia wsparciem pomocy społecznej, tj. spełniającym co najmniej jedną z przesłanek określonych w art. 7 tej ustawy;

- c) osobom, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 2241);
- d) osobom przebywającym w pieczy zastępczej lub opuszczającym pieczę zastępczą oraz rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- e) osobom nieletnim, wobec których zastosowano środki zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. poz. 1700, z późn. zm.) oraz osobom nieletnim zagrożonym demoralizacją i przestępczością;
- f) osobom przebywającym i opuszczającym młodzieżowe ośrodki wychowawcze i młodzieżowe ośrodki socjoterapii, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r. poz. 2230);
- g) osobom z niepełnosprawnościami;
- h) członkom gospodarstw domowych sprawującym opiekę nad osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- i) osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- j) osobom opuszczającym placówki opieki instytucjonalnej, w tym w szczególności domy pomocy społecznej;
- k) osobom w kryzysie bezdomności, dotkniętym wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonym bezdomnością;
- l) osobom odbywającym karę pozbawienia wolności, objętym dozorem elektronicznym;
- m) osobom korzystającym z programu FE PŻ;
- n) osobom należącym do społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie;
- o) osobom objętym ochroną czasową w Polsce w związku z agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę;

p) innym osobom, rodzinom oraz środowiskom, o których mowa w pkt 7, zidentyfikowanym przez IZ RP jako zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

2) IZ RP zapewnia, że preferowane do wsparcia są osoby:

a) doświadczające wielokrotnego wykluczenia społecznego rozumianego jako wykluczenie z powodu więcej niż jednej z przesłanek kwalifikujących je do wsparcia w projekcie, o których mowa w pkt 1, lub spełniające więcej niż jedną przesłankę określoną w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;

b) o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;

c) z niepełnosprawnością sprzężoną, osoby z chorobami psychicznymi, osoby z niepełnosprawnością intelektualną i osoby z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi (w rozumieniu zgodnym z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD10);

d) korzystające z programu FE PŻ;

e) opuszczające placówki opieki instytucjonalnej;

f) wykluczone komunikacyjnie;

g) osoby, które opuściły jednostki penitencjarne w terminie ostatnich 12 miesięcy¹¹⁾.

3) IZ RP we współpracy z ROPS określa obszary, które uznane są za wykluczone komunikacyjne, tj. takie, na których brakuje połączeń transportem publicznym. Osoby na nich zamieszkujące to osoby wykluczone komunikacyjnie. Dla pojedynczych osób wykluczonych komunikacyjnie w projekcie możliwe jest finansowanie działań ułatwiających udział w aktywnej integracji na zasadzie dostosowań indywidualnych. W przypadku realizacji wsparcia dla grupy osób z obszaru wykluczonego komunikacyjnie, stosowane są adekwatne formy wsparcia np. usługi mobilne.

¹¹⁾ 12 miesięcy liczone jest od dnia zwolnienia/opuszczenia jednostki penitencjarnej do dnia przystąpienia do projektu.

- 4) Działania realizowane w CS lit. h są skupione na osobach wymienionych w pkt 1, w kierunku ich powrotu na rynek pracy i z uwzględnieniem różnorodnych form wsparcia, rozwijających kompetencje.
- 5) Działania realizowane w CS lit. j są skupione na wsparciu społeczności marginalizowanych, w tym Romów, w szczególności w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej, w tym przeciwdziałaniu bierności zawodowej romskich kobiet. Wsparcie osób ze społeczności marginalizowanych możliwe jest również w innych CS, w tym w szczególności w lit. h i l oraz w obszarze edukacji w lit. f i g. W CS lit. h i l wsparcie również odnosi się w szczególności do aktywizacji społeczno-zawodowej, w tym przeciwdziałania bierności zawodowej romskich kobiet.
- 6) W zakresie aktywnej integracji działania w CS lit. l są skupione na wsparciu osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością oraz innych, zidentyfikowanych przez IZ RP grupach wymagających szczególnego wsparcia. W CS lit. l wsparcie może ograniczać się do aktywizacji społecznej.
- 7) Działania w CS lit. h i l w zakresie aktywnej integracji skierowane są do osób, rodzin i środowisk wymagających wsparcia – w zależności od zidentyfikowanych potrzeb. Środowiska wymagające wsparcia to społeczności lokalne zamieszkałe na obszarach objętych rewitalizacją lub zidentyfikowane na podstawie cech lub wskaźników odnoszących się do zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, określone przez IZ RP, a także osoby lub rodziny wymienione w pkt 1 wraz z najbliższym otoczeniem tych osób.
- 8) W aktywnej integracji będą realizowane przede wszystkim:
 - a) usługi aktywnej integracji o charakterze:
 - i) społecznym, których celem jest nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej (poprzez m.in. udział w zajęciach w jednostkach reintegracyjnych takich jak WTZ, ZAZ, CIS, KIS, ŚDS);

- ii) edukacyjnym, których celem jest nabycie lub potwierdzenie kompetencji ogólnych lub zawodowych dostosowanych do potrzeb rynku pracy, prowadzące do uzyskania kwalifikacji (m.in. w ramach edukacji formalnej);
 - iii) zdrowotnym, których celem jest wyeliminowanie lub złagodzenie barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie lub powodujących oddalenie od rynku pracy (z uwzględnieniem podrozdziału 4.1 pkt 9);
 - iv) zawodowym, których celem jest pomoc w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, wyposażenie w kompetencje i kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności pożądane na rynku pracy (poprzez m.in. udział w zajęciach w jednostkach reintegracyjnych, kursy i szkolenia zawodowe), pomoc w utrzymaniu zatrudnienia;
- b) działania ukierunkowane na poprawę dostępu do usług reintegracji społecznej i zawodowej poprzez tworzenie nowych miejsc reintegracji (w nowych i istniejących podmiotach reintegracyjnych takich jak W TZ, ZAZ, CIS, KIS, ŚDS) oraz obejmowanie osób już wspieranych w podmiotach reintegracyjnych nowymi usługami.

Dodatkowo, IZ RP zapewnia możliwość realizacji działań wspierających aktywną integrację nakierowanych na poprawę warunków mieszkaniowych uczestników projektów (bez przekazywania im środków finansowych) oraz poprawę kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego i rekreacji oraz uczestnictwa w kulturze. Działania te mają charakter towarzyszący usługom aktywnej integracji wymienionym w lit. a lub b. Działania mające na celu poprawę kompetencji w zakresie rekreacji i kultury będą kierowane głównie do dzieci oraz do dzieci i ich rodziców/opiekunów w celu wzmacniania więzi.

- 9) IZ RP zapewnia, że oprócz metod pracy indywidualnej z rodziną, możliwe będzie wykorzystywanie metod pracy środowiskowej adresowanych do całych społeczności.
- 10) Możliwa jest realizacja w projektach z zakresu aktywnej integracji usług społecznych (bez ich rozwijania, lecz jako formę dodatkową, wspomagającą główne działania w zakresie aktywnej integracji). W szczególności odnosi się to

do opiekunów osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, którzy, aby skorzystać ze wsparcia w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej, potrzebują usług społecznych na rzecz osób, nad którymi sprawują opiekę (np. usługi opiekuńcze, opieka wytchnieniowa).

- 11)Wsparcie oferowane osobom wymienionym w pkt 1 jest dostosowane do indywidualnych potrzeb tych osób oraz cechuje się kompleksowością. Wsparcie przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami jest dostosowane do osobistych preferencji tych osób oraz rodzaju niepełnosprawności.
- 12)W przypadku wsparcia osób biernych zawodowo niezbędna jest odpowiednia identyfikacja powodów bierności zawodowej i przygotowanie opracowanego na tej podstawie dopasowanego do potrzeb danej osoby indywidualnego planu działania, zawierającego co najmniej analizę potencjału uczestnika, uwarunkowań zdrowotnych i społecznych uczestnika, przyczyn pozostawania bez pracy i deficytów uczestnika, predyspozycji zawodowych oraz wskazanie kierunków rozwoju uczestnika.
- 13)IZ RP określa konkretne kategorie osób biernych zawodowo, do których kierowane jest wsparcie np. bazując na przyczynach bierności zawodowej (niepełnosprawność, choroba, pełnienie ról opiekuńczych).
- 14)W CS lit. h oprócz form wsparcia skutkujących podjęciem zatrudnienia, należy umożliwić realizację działań pozwalających utrzymać zatrudnienie, świadczonych po podjęciu zatrudnienia, w tym mentoringu i zatrudnienia wspomaganego.
- 15)IZ RP zapewnia preferowanie przy wyborze do realizacji projektów realizowanych przez PES.
- 16)W zakresie wsparcia osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością, IZ RP zapewnia możliwość realizacji elementów społecznych w postaci usług w zakresie przeciwdziałania bezdomności i wspierających te osoby (np. usług

streetworkingu¹²⁾, jak i mieszkaniowych, w tym poprzez wykorzystanie modelu Najpierw mieszkanie (ang. Housing First)).

- 17)Wsparcie na rzecz społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie, powinno być programowane i wdrażane we współpracy z lokalnymi interesariuszami, w tym społecznością romską.
- 18)Wsparcie w projektach na rzecz społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie, nie powinno się ograniczać do społeczności marginalizowanej np. romskiej, lecz w miarę potrzeb i możliwości obejmować też jej otoczenie.
- 19)IZ RP zapewnia, że wsparcie dla osób odbywających karę pozbawienia wolności nie będzie udzielane w RP, z wyjątkiem osób objętych dozorem elektronicznym.
- 20)IZ RP zapewnia, że usługi aktywnej integracji o charakterze zawodowym w projektach jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego odpowiedzialnych za obszar włączenia społecznego, tj. OPS, PCPR, ROPS, są realizowane przez podmioty wyspecjalizowane w zakresie aktywizacji zawodowej. Analogicznie, w projektach innych beneficjentów – aktywizacja zawodowa powinna być realizowana przez podmioty wyspecjalizowane w tym obszarze.
- 21)IZ RP zapewnia wykorzystanie kontraktu socjalnego lub innego rodzaju programów przewidzianych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w tym indywidualnych programów, programów aktywności lokalnej i projektów socjalnych albo umowy na wzór kontraktu socjalnego.

¹²⁾ Streetworking w środowisku osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością to metoda pracy prowadzona przez odpowiednio przygotowanych pracowników z osobą w kryzysie bezdomności, dotkniętą wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożoną bezdomnością pozostającą poza systemem pomocy instytucjonalnej lub przebywającą w miejscach niemieszkalnych, odbywająca się w jej środowisku, na akceptowanych obustronnie zasadach, w oparciu o wspólnie wypracowany plan, pozwalająca danej osobie przywrócić możliwość pełnienia ról społecznych oraz odtworzyć dobrostan psychiczny, społeczny i bytowy (definicja na podstawie Gminnego Standardu Wychodzenia z Bezdomności).

- 22) IZ RP zapewnia, że wsparcie odbywa się w oparciu o ścieżkę reintegracji¹³⁾, stworzoną indywidualnie dla każdej osoby, rodziny, środowiska wymienionych w pkt 1, z uwzględnieniem diagnozy sytuacji problemowej, zasobów, potencjału, predyspozycji, potrzeb.
- 23) IZ RP zapewnia, że usługi aktywnej integracji o charakterze zawodowym dla osób, rodzin i środowisk wymienionych w pkt 1 nie stanowią pierwszego elementu wsparcia w ramach ścieżki reintegracji (nie dotyczy projektów realizowanych przez podmioty reintegracyjne).
- 24) IZ RP zapewnia, że projekty obejmujące wyłącznie pracę socjalną nie są wybierane do dofinansowania.
- 25) IZ RP zapewnia zastosowanie mechanizmów gwarantujących trwałość podmiotów reintegracyjnych utworzonych ze środków EFS+ po zakończeniu realizacji projektu, co najmniej przez okres odpowiadający okresowi realizacji projektu.
- 26) IZ RP zapewnia, że w przypadku realizacji wsparcia z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej skierowanego do osób młodych o których mowa w podrozdziale 2.1.3 Planu realizacji Gwarancji dla młodzieży w Polsce. Aktualizacja 2022 z 1 sierpnia 2022 r. realizacja wsparcia jest zgodna z zaleceniem Rady z dnia 30 października 2020 r. w sprawie pomostu do zatrudnienia – wzmocnienia gwarancji dla młodzieży oraz zastępującym zalecenie Rady z dnia 22 kwietnia 2013 r. w sprawie ustanowienia gwarancji dla młodzieży i z polskim Planem realizacji Gwarancji dla młodzieży z dnia 1 sierpnia 2022 r.
- 27) IZ RP umożliwi realizację działań wspierających tworzenie miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami, w szczególności poprzez wyposażenie lub

¹³⁾ Ścieżka reintegracji – zestaw kompleksowych, zindywidualizowanych i uzupełniających się form wsparcia, mających na celu wyprowadzenie osób, rodzin lub środowiska z ubóstwa lub wykluczenia społecznego. Ścieżka reintegracji może być realizowana w jednym projekcie lub – ze względu na złożoność problemów i potrzeb danej osoby, rodziny lub środowiska – wykraczać poza ramy jednego projektu i być kontynuowana w innym projekcie lub poza projektowo. Wsparcie w ramach ścieżki reintegracji może być realizowane przez jedną lub przez kilka instytucji – zazwyczaj w sposób sekwencyjny.

doposażenie stanowiska pracy na potrzeby zatrudnienia osoby z niepełnosprawnością, dostosowanie stanowiska pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Działania wspierające tworzenie miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami mogą być realizowane wyłącznie jako element kompleksowych projektów obejmujących aktywizację społeczno-zawodową osób z niepełnosprawnościami.

Podrozdział 4.3. Zasady dotyczące usług społecznych

- 1) IZ RP zapewnia, że wsparcie z zakresu usług społecznych dotyczy wyłącznie usług świadczonych w społeczności lokalnej (z wyjątkiem wsparcia dzieci i młodzieży wskazanego w sekcji 4.3.2 pkt 6).
- 2) IZ RP zapewnia, że (o ile to zasadne w ramach danego naboru) preferowane do wsparcia są osoby:
 - a) o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
 - b) z niepełnosprawnością sprzężoną;
 - c) z chorobami psychicznymi;
 - d) z niepełnosprawnością intelektualną;
 - e) z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi (w rozumieniu zgodnym z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD10);
 - f) korzystające z programu FE PŻ;
 - g) zamieszkujące samotnie;
 - h) w kryzysie bezdomności, dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożone bezdomnością (w zakresie wsparcia mieszkaniowego);
 - i) oraz dzieci wychowujące się poza rodziną biologiczną.
- 3) Wsparcie oferowane w projektach jest dostosowane do indywidualnych potrzeb, potencjału i osobistych preferencji odbiorców tych usług (zwłaszcza w przypadku osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osób z niepełnosprawnościami). Ponadto niezbędne jest dopasowanie wsparcia dla osób wykluczonych komunikacyjnie.

- 4) W projektach dotyczących usług społecznych w zakresie opieki długoterminowej, IZ RP umożliwia finansowanie leczenia jako uzupełnienie usług społecznych.
- 5) IZ RP zapewnia (o ile to zasadne w ramach danego naboru) premiowanie projektów z zakresu usług społecznych realizowanych przez miasta (powiaty grodzkie) lub porozumienia terytorialne grup gmin i powiatu ziemskiego, obejmujące kompleksowe działania w zakresie rozwoju usług społecznych i zdrowotnych. Projekty powinny być oparte na lokalnej diagnozie i przewidywać możliwość zlecenia części usług podmiotom ekonomii społecznej. Premiowane projekty w założeniu powinny zawierać komponent tworzenia CUS i programów usług społecznych (jako działanie na początku realizacji projektu, w trakcie realizacji projektu lub jako konsekwencja jego wdrożenia) lub terytorialnych partnerstw publiczno-społecznych.
- 6) IZ RP zapewnia preferencje dla realizacji usług społecznych przez PES. Preferencje te mogą być zapewnione w szczególności poprzez:
 - a) rekomendowanie Komitetowi Monitorującemu RP określonych kryteriów wyboru projektów ograniczających wsparcie w ramach wybranych konkursów wyłącznie do PES lub premiujących realizację projektów przez te podmioty;
 - b) preferencje dla projektów partnerskich realizowanych przez administrację publiczną i PES;
 - c) zobowiązanie beneficjentów w decyzji o dofinansowaniu projektu lub umowie o dofinansowanie projektu do zlecenia zadań na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub stosowania innych przewidzianych prawem trybów, w tym art. 26 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej i art. 15a ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych;
 - d) zobowiązanie beneficjentów w decyzji o dofinansowaniu projektu lub umowie o dofinansowanie projektu do zlecenia zadań na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (jeśli beneficjent jest zobowiązany do stosowania tej ustawy) z wykorzystaniem klauzul społecznych, w szczególności klauzuli z art. 94 ust. 1 i 2 oraz z art. 361.

- 7) IZ RP może umożliwić podmiotom prowadzącym opiekę instytucjonalną sfinansowanie działań pozwalających na rozszerzenie oferty o prowadzenie usług świadczonych w społeczności lokalnej, w takim zakresie w jakim przyczyni się to do zwiększenia liczby miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz liczby osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej. Wsparcie to musi zapewniać odbiorcom możliwość niezależnego życia i włączenia społecznego zgodnie z art. 19 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, Komentarzem ogólnym nr 5 do tej Konwencji i Uwagami Podsumowującymi Komitetu do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych ONZ. Rozwijanie usług środowiskowych realizowanych przez personel całodobowych placówek opiekuńczych musi wynikać z lokalnej analizy potrzeb, a także nie może polegać na rozwijaniu i finansowaniu usług opieki prowadzonych w formie instytucjonalnej.
- 8) IZ RP zapewnia, że w przypadku świadczenia usług w placówce zapewniającej całodobową opiekę, nie jest ona zlokalizowana na nieruchomości, na której znajduje się inna placówka świadcząca opiekę instytucjonalną. IZ RP może zdecydować, że zasada ta nie dotyczy placówek zapewniających opiekę wytchnieniową, pod warunkiem zachowania pozostałych zasad świadczenia usług w społeczności lokalnej.
- 9) IZ RP może określić minimalny poziom odpłatności osób korzystających ze wsparcia za oferowane w programie usługi.

Sekcja 4.3.1. Usługi opiekuńcze i asystenckie

- 1) IZ RP zapewnia, że usługi opiekuńcze są świadczone dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, a usługi asystenckie w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami.
- 2) IZ RP zapewnia, że wsparcie dla usług opiekuńczych lub asystenckich prowadzi każdorazowo do zwiększenia liczby miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz liczby osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej przez danego beneficjenta w stosunku do danych z roku poprzedzającego rok złożenia wniosku o dofinansowanie projektu. Obowiązek zwiększania liczby miejsc świadczenia usług oraz liczby osób objętych tymi usługami nie dotyczy wsparcia dla usług opiekuńczych świadczonych przez opiekunów faktycznych.

Obowiązek zwiększania liczby osób objętych usługami nie oznacza zakazu jednoczesnego wsparcia osób dotychczas objętych usługami przez beneficjenta.

- 3) Zwiększanie liczby miejsc świadczenia usług opiekuńczych świadczonych niestacjonarnie/w miejscu zamieszkania odbywa się poprzez zwiększanie liczby opiekunów świadczących usługi. Zwiększanie liczby miejsc świadczenia usług opiekuńczych w formach stacjonarnych odbywa się poprzez tworzenie miejsc:
 - a) stałego lub krótkookresowego pobytu dziennego;
 - b) stałego lub krótkookresowego pobytu całodobowego w placówkach, w których są realizowane usługi społeczne świadczone w społeczności lokalnej.
- 4) Miejsca krótkookresowego pobytu służą przede wszystkim poprawie dostępu do usług opiekuńczych w zastępstwie za opiekunów faktycznych w ramach opieki wytchnieniowej.
- 5) IZ RP zapewnia, że wsparcie w ramach projektu nie spowoduje:
 - a) zmniejszenia dotychczasowego finansowania usług asystenckich lub opiekuńczych przez beneficjenta oraz
 - b) zastąpienia środkami projektu dotychczasowego finansowania usług ze środków innych niż europejskie.
- 6) IZ RP zapewnia, że nie jest wspierana opieka instytucjonalna, tj. nie są tworzone nowe miejsca opieki w formach instytucjonalnych, nie są utrzymywane istniejące miejsca w tych placówkach oraz nie są realizowane usługi na rzecz osób w nich przebywających, z wyłączeniem pkt 7. IZ RP może umożliwić podmiotom prowadzącym opiekę instytucjonalną sfinansowanie działań pozwalających na rozszerzenie oferty o prowadzenie usług świadczonych w społeczności lokalnej, zgodnie z podrozdziałem 4.3 pkt 7.
- 7) IZ RP umożliwia wsparcie dla osób będących w opiece instytucjonalnej wyłącznie w celu przejścia tych osób do opieki realizowanej w formie usług świadczonych w społeczności lokalnej. Wsparcie to musi przyczyniać się do zwiększenia liczby miejsc świadczenia usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej.

- 8) IZ RP umożliwia wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, np. teleopieki, systemów przywoławczych, wyłącznie jako elementu wsparcia i pod warunkiem zagwarantowania kompleksowości usługi.
- 9) IZ RP dopuszcza finansowanie działań umożliwiających pozostanie osób z niepełnosprawnościami i osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w społeczności lokalnej, pozwalające tym osobom na w miarę możliwości samodzielne funkcjonowanie, w tym działania zwiększające mobilność, autonomię i bezpieczeństwo tych osób takie jak np. likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania (mieszkania adaptowalne), sfinansowanie tworzenia i rozwoju wypożyczalni sprzętu wspomagającego (zwiększającego samodzielność tych osób) i sprzętu pielęgnacyjnego (niezbędnego do opieki nad tymi osobami), sfinansowanie wypożyczenia lub zakupu tego sprzętu, usługi dowożenia posiłków, usługi transportu indywidualnego. Tego rodzaju działania realizowane są jako element kompleksowych projektów dotyczących usług asystenckich lub usług opiekuńczych i mogą być finansowane z EFS+ lub w ramach cross-finansingu.

Sekcja 4.3.2. Usługi wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej

- 1) IZ RP zapewnia, że wsparcie dla rodziny i pieczy zastępczej odbywa się zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, z zastrzeżeniem pkt 2.
- 2) IZ RP zapewnia, że z EFS+ nie są finansowane świadczenia wypłacane na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Świadczenia te mogą stanowić wkład własny do projektu.
- 3) IZ RP zapewnia, że usługi wsparcia rodziny w postaci pomocy w opiece i wychowaniu dzieci w formie placówek wsparcia dziennego polegają na tworzeniu nowych miejsc opieki i wychowania w ramach nowo tworzonych placówek wsparcia dziennego lub na wsparciu istniejących placówek.
- 4) Wsparcie istniejących placówek wsparcia dziennego jest możliwe wyłącznie pod warunkiem:
 - a) zwiększenia liczby miejsc w tych placówkach lub

- b) rozszerzenia oferty wsparcia.
- 5) IZ RP zapewnia, że nie są tworzone nowe miejsca ani wspierane istniejące miejsca opieki w placówkach świadczących opiekę instytucjonalną.
 - 6) IZ RP zapewnia, że działania mające na celu wsparcie dzieci i młodzieży przebywających w całodobowych instytucjach opieki nie mogą wzmacniać potencjału instytucjonalnego tych placówek (np. zatrudnianie personelu, remonty, wyposażenie). Mogą dotyczyć wsparcia dzieci i młodzieży oraz kadr w zakresie zgodnym z ideą deinstytucjonalizacji.
 - 7) W razie konieczności umieszczenia w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego rodzeństwa, za zgodą dyrektora tej placówki oraz po uzyskaniu zezwolenia wojewody, dopuszczalne jest umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci (maksymalnie 10).

Sekcja 4.3.3. Usługi w mieszkaniach

- 1) IZ RP zapewnia, że wsparcie dla mieszkań chronionych, mieszkań wspomaganych oraz innych mieszkań, w których oferowane są usługi społeczne i wsparcie osób je zamieszkujących (dalej: mieszkania z usługami/ze wsparciem) polega na tworzeniu miejsc w nowo tworzonych lub istniejących mieszkaniach chronionych lub mieszkaniach wspomaganych.
- 2) IZ RP zapewnia, że wsparcie usług w ramach istniejących mieszkań chronionych, mieszkań wspomaganych lub mieszkań z usługami/ze wsparciem jest możliwe wyłącznie pod warunkiem zwiększenia liczby miejsc w danym mieszkaniu, bez pogorszenia jakości świadczonych usług.
- 3) Liczba miejsc w mieszkaniu wspomaganym nie może być większa niż 7. Pokoje w mieszkaniu wspomaganym powinny być 1-osobowe.
- 4) Mieszkania chronione, mieszkania wspomagane oraz mieszkania z usługami/ze wsparciem nie mogą być zlokalizowane na nieruchomości, na której znajduje się placówka opieki instytucjonalnej, rozumiana zgodnie z definicją zawartą w wykazie pojęć.
- 5) W przypadku nieruchomości, w której znajduje się do 7 lokali włącznie, mieszkania chronione, wspomagane lub inne mieszkania z usługami/ze

wsparciem mogą stanowić 100% lokali. W nieruchomości o większej liczbie lokali, maksymalna liczba mieszkań chronionych lub wspomaganych wynosi 7 i 25% nadwyżki powyżej 7.

- 6) W mieszkaniach chronionych, mieszkaniach wspomaganych lub mieszkaniach z usługami/ze wsparciem zapewnia się:
 - a) usługi wspierające pobyt osoby w mieszkaniu, w tym usługi opiekuńcze, usługi asystenckie;
 - b) usługi wspierające aktywność osoby w mieszkaniu, w tym trening samodzielności, praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, integracja osoby ze społecznością lokalną.
- 7) W przypadku mieszkań chronionych IZ RP zapewnia, że jest stosowany standard dotyczący tej formy pomocy wynikający z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i aktów wykonawczych wydanych na podstawie tej ustawy. W przypadku mieszkań wspomaganych oraz innych mieszkań z usługami/ze wsparciem IZ RP zapewnia, że mieszkania te spełniają definicję usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej oraz standardy określone w sekcji 4.3.5.

Sekcja 4.3.4. Centra Usług Społecznych

- 1) IZ RP zapewnia, że działania związane z tworzeniem CUS oraz wsparciem świadczonych przez nie usług realizowane są zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818).
- 2) Wsparcie związane z tworzeniem CUS może uwzględniać koszty opracowania lokalnej diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych oraz utworzenia planu wdrażania CUS.
- 3) W przypadku wsparcia usług realizowanych przez CUS, mogą być finansowane usługi wchodzące w zakres interwencji EFS+, obejmujące usługi z zakresu: wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, wsparcia osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością, aktywizacji zawodowej,

usług w mieszkaniach wspomaganych, chronionych oraz mieszkaniach z usługami/ze wsparciem, reintegracji społeczno-zawodowej, usług zdrowotnych, opiekuńczych, a także wsparcia opiekunów faktycznych.

- 4) IZ RP zapewnia, że w ramach wsparcia usług realizowanych przez CUS nie są finansowane usługi opieki instytucjonalnej.
- 5) IZ RP zapewnia, że przeznaczy co najmniej 30% środków zaplanowanych na finansowanie usług na zlecenie realizacji usług organizacjom pozarządowym lub podmiotom ekonomii społecznej.
- 6) IZ RP zobowiązuje podmiot prowadzący CUS do koordynacji usług społecznych i zdrowotnych, w przypadku, gdy obie kategorie usług są oferowane w danym CUS.
- 7) IZ RP zapewnia, że w przypadku wsparcia CUS utworzonych w PO WER nie nastąpi podwójne finansowanie wydatków. Wsparcie usług świadczonych przez te CUS może dotyczyć wyłącznie dofinansowania kosztów związanych ze świadczeniem tych usług (w tym kosztów świadczenia usług oraz wynagrodzeń zespołu do spraw organizowania usług społecznych i stanowiska organizatora społeczności lokalnej wskazanych w art. 23 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych) i nie obejmuje finansowania wydatków związanych w bieżącym funkcjonowaniem danego CUS (np. wynajem pomieszczeń biurowych, księgowość).

Sekcja 4.3.5. Minimalne wymagania świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej

Podsekcja 4.3.5.1. Usługi asystenckie dla osób z niepełnosprawnościami

- 1) Usługa asystencka obejmuje wspieranie osób z niepełnosprawnościami w wykonywaniu podstawowych czynności dnia codziennego, niezbędnych do aktywnego funkcjonowania społecznego, zawodowego, edukacyjnego. W zależności od potrzeb osoby z niepełnosprawnością, usługa asystencka może obejmować również opiekę higieniczną oraz pomoc w czynnościach fizjologicznych.
- 2) Usługa asystencka jest świadczona przez:

- a) asystenta osoby niepełnosprawnej – warunkiem zatrudnienia asystenta osoby niepełnosprawnej jest ukończone kształcenie w zawodzie asystenta osoby niepełnosprawnej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. poz. 184, z późn. zm.);
- b) asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej – warunkiem zatrudnienia kandydata jako asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej jest uzyskanie pozytywnej opinii psychologa na podstawie weryfikacji predyspozycji osobowościowych oraz kompetencji społecznych. Po uzyskaniu pozytywnej opinii psychologa, asystentem osobistym osoby niepełnosprawnej mogą zostać kandydaci:
 - i) posiadający doświadczenie w realizacji usług asystenckich, w tym zawodowe, wolontariackie lub osobiste, wynikające z pełnienia roli opiekuna faktycznego lub
 - ii) bez adekwatnego doświadczenia, którzy odbyli minimum 60-godzinne szkolenie asystenckie. Szkolenie składa się z minimum 20 godzin części teoretycznej z zakresu wiedzy ogólnej dotyczącej niepełnosprawności, udzielania pierwszej pomocy, pielęgnacji i obsługi sprzętu pomocniczego oraz z minimum 40 godzin części praktycznej w formie przyuczenia do pracy np. praktyki, wolontariat.

Podsekcja 4.3.5.2. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania

- 1) Zakres usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania obejmuje w szczególności:
 - a) pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych;
 - b) opiekę higieniczną;
 - c) pielęgnację zaleconą przez lekarza, która obejmuje czynności pielęgnacyjne wynikające z przedłożonego zaświadczenia lekarskiego lub dokumentacji medycznej, uzupełniające w stosunku do pielęgniarskiej opieki środowiskowej;
 - d) zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

- 2) IZ RP zapewnia, że organizacja świadczenia usług opiekuńczych uwzględnia podmiotowość odbiorców usług, w tym respektowanie prawa do poszanowania i ochrony godności, intymności, w szczególności w przypadku czynności o charakterze opieki higienicznej i pielęgnacji oraz poczucia bezpieczeństwa i ochrony dóbr osobistych.
- 3) IZ RP zobowiązuje podmiot realizujący usługi opiekuńcze do zapewnienia dostępności do nieprzerwanego i właściwego pod względem jakości procesu świadczenia usług przez 7 dni w tygodniu, poprzez właściwe ustalenie z osobami świadczącymi usługi opiekuńcze godzin oraz zleconego wymiaru i zakresu usług.
- 4) Usługa opiekuńcza jest świadczona przez osobę, która posiada:
 - a) kwalifikacje do wykonywania jednego z zawodów: opiekun środowiskowy, asystent osoby niepełnosprawnej, pielęgniarz, opiekun osoby starszej, opiekun medyczny, opiekun kwalifikowany w domu pomocy społecznej lub
 - b) doświadczenie w realizacji usług opiekuńczych, w tym zawodowe, wolontariackie lub osobiste wynikające z pełnienia roli opiekuna faktycznego i odbyła minimum 80-godzinne szkolenie z zakresu realizowanej usługi, w tym udzielania pierwszej pomocy lub pomocy przedmedycznej.

Podsekcja 4.3.5.3. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania

- 1) Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania obejmują usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności i wykonywane są przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.
- 2) Zakres specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania obejmuje obok usług opiekuńczych m.in:
 - a) pielęgnację jako wspieranie procesu leczenia, w tym:
 - i) pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych;
 - ii) uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt lekarskich, badań diagnostycznych;

- iii) pomoc w wykupywaniu lub zamawianiu leków w aptece;
 - iv) pilnowanie przyjmowania leków oraz obserwowanie ewentualnych skutków ubocznych ich stosowania;
 - v) w szczególnie uzasadnionych przypadkach zmianę opatrunków, pomoc w użyciu środków pomocniczych i materiałów medycznych, przedmiotów ortopedycznych, a także w utrzymaniu higieny;
 - vi) pomoc w dotarciu do placówek służby zdrowia;
 - vii) pomoc w dotarciu do placówek rehabilitacyjnych;
- b) rehabilitację fizyczną i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu w zakresie nieobjętym przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (możliwe w projektach dotyczących opieki długoterminowej):
- i) zgodnie z zaleceniami lekarskimi lub specjalisty z zakresu rehabilitacji ruchowej lub fizjoterapii;
 - ii) współpracę ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego i edukacyjno-terapeutycznego zmierzającego do wielostronnej aktywizacji osoby korzystającej ze specjalistycznych usług opiekuńczych.

Wymagania te nie dotyczą specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, określonych w rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. poz. 1598, z późn. zm.).

- 3) Specjalistyczna usługa opiekuńcza w miejscu zamieszkania jest świadczona przez osobę, która spełnia wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych.

Podsekcja 4.3.5.4. Dzienny dom pomocy

- 1) Dzienny dom pomocy jest ośrodkiem wsparcia przeznaczonym dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, zapewniającym

całodzienne usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz aktywizację w sferze fizycznej, intelektualnej oraz społecznej.

- 2) Organizacja dziennego domu pomocy oraz zakres i poziom świadczonych w nim usług uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa uczestników zajęć oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.
- 3) Dzienny dom pomocy funkcjonuje przez cały rok, we wszystkie dni robocze, co najmniej 8 godzin dziennie, w godzinach dostosowanych do potrzeb uczestników i ich rodzin. W wyjątkowych przypadkach liczba dni i godzin funkcjonowania dziennego domu pomocy może zostać dostosowana do lokalnych potrzeb.
- 4) Usługa opiekuńcza w dziennym domu pomocy jest świadczona przez osobę, która posiada:
 - a) kwalifikacje do wykonywania jednego z zawodów: opiekun środowiskowy, asystent osoby niepełnosprawnej, pielęgniarz, pielęgniarzka, opiekun osoby starszej, opiekun medyczny, opiekun kwalifikowany w domu pomocy społecznej lub
 - b) doświadczenie w realizacji usług opiekuńczych, w tym zawodowe, wolontariackie lub osobiste wynikające z pełnienia roli opiekuna faktycznego i odbyła minimum 80-godzinne szkolenie z zakresu realizowanej usługi, w tym udzielania pierwszej pomocy lub pomocy przedmedycznej.

Podsekcja 4.3.5.5. Sąsiedzkie usługi opiekuńcze

- 1) Sąsiedzkie usługi opiekuńcze to rozwiązanie, dzięki któremu osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu mogą korzystać z pomocy świadczonej przez osoby blisko zamieszkujące.
- 2) Usługi sąsiedzkie są świadczone z częstotliwością uzależnioną od potrzeb osoby będącej odbiorcą usługi. W nagłych przypadkach usługi mogą być świadczone w nocy (np. nagłe zachorowanie lub złe samopoczucie).
- 3) Kandydat nie musi posiadać kwalifikacji wymaganych w usługach opiekuńczych, ale powinien być osobą zaufaną, zdolną do pracy na rzecz osoby potrzebującej wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i pozostającą w codziennym kontakcie

z podopiecznym. Oceny kandydata dokonuje projektodawca w uzgodnieniu z osobą będącą odbiorcą usługi lub jej opiekunem faktycznym/prawnym.

- 4) Osobą świadczącą sąsiedzkie usługi opiekuńcze zostaje kandydat, który odbył minimum 8-godzinne przygotowanie z zakresu realizacji usługi (np. przestrzegania zasad etycznych, zasad współżycia społecznego, dbałości o dobro osoby potrzebującej wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym o jej mienie, pierwszej pomocy).

Podsekcja 4.3.5.6. Mieszkania wspomagane

- 1) Usługi mieszkań wspomaganych są adresowane w szczególności do osób:
 - a) o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
 - b) opuszczających pieczę zastępczą, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
 - c) opuszczających młodzieżowe ośrodki wychowawcze i młodzieżowe ośrodki socjoterapii, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
 - d) z niepełnosprawnością;
 - e) potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
 - f) w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością.
- 2) Do mieszkań wspomaganych kieruje się osoby na podstawie m.in:
 - a) wniosku o przyznanie pomocy w formie usług w mieszkaniu wspomagany;
 - b) w przypadku osób chorujących psychicznie, z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi lub osób z niepełnosprawnością intelektualną – zaświadczenia lekarskiego wydanego przez lekarza prowadzącego, w tym lekarza rodzinnego, a w przypadku niepełnosprawności sprzężonych i występowania chorób współistniejących – także przez lekarza specjalistę, oraz opinii psychologa o osobie przyjmowanej;

- c) uzgodnień zawartych w formie trójstronnego kontraktu pomiędzy przedstawicielem podmiotu prowadzącego mieszkanie wspomagane, opiekunem mieszkania wspomagane a osobą ubiegającą się o wsparcie. Uzgodnienia określają m.in. poziom odpłatności osoby korzystającej ze wsparcia. Poziom odpłatności jest zależny od dochodu (w przypadku mieszkań treningowych) i stanowi część procesu usamodzielnienia. W przypadku mieszkań treningowych uzgodnienia określają zasady i sposób realizacji programu (planu) usamodzielnienia mieszkańca.
- 3) Pobyt w lokalu mieszkalnym jako mieszkaniu wspomagany wraz z usługami przyznaje się na podstawie umowy cywilnoprawnej lub kontraktu socjalnego.
- 4) Usługi mieszkań wspomaganych polegają na dostarczeniu osobom, o których mowa w pkt 1, możliwości w szczególności:
- a) utworzenia miejsca w mieszkaniu wspomagany (np. adaptacja lokalu, wyposażenie);
 - b) pobytu w mieszkaniu;
 - c) usług wspierających pobyt osoby w mieszkaniu;
 - d) usług wspierających aktywność osoby w mieszkaniu;
 - e) sfinansowania kosztów eksploatacji lokalu mieszkalnego.
- 5) Rodzaj oraz zakres usług świadczonych w mieszkaniu wspomagany powinien być dostosowany do indywidualnych potrzeb mieszkańców, z uwzględnieniem postanowień zawartych w kontrakcie oraz w indywidualnym programie (planie) usamodzielnienia (jeśli został opracowany).
- 6) Usługi wspierające aktywność osoby w mieszkaniu dotyczą nauki, podtrzymania lub powstrzymania regresu maksymalnego osiągalnego dla danej osoby poziomu sprawności w zakresie samoobsługi, samodzielności życiowej, utrzymania lub rozwijania kontaktów społecznych oraz pełnienia ról społecznych, pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w życiu codziennym, realizacji kontaktów społecznych, zagospodarowania czasu wolnego, z wykorzystaniem usług dostępnych w społeczności lokalnej, które mogą być realizowane poprzez:

- a) pracę socjalną – usługą skierowaną na wzmacnianie lub odzyskiwanie zdolności do funkcjonowania osoby w społeczeństwie;
- b) poradnictwo specjalistyczne, w szczególności psychologiczne i prawne – powinno być nakierowane na umożliwienie samodzielnego rozwiązania problemu lub wskazanie konkretnego rozwiązania i wskazówek do jego zrealizowania;
- c) trening umiejętności praktycznych, którego celem jest nabywanie, rozwijanie lub wzmacnianie samodzielności w zakresie doskonalenia podstawowych czynności dnia codziennego (np. pranie, suszenie odzieży, sprząatanie, korzystanie z urządzeń elektrycznych);
- d) trening higieny, którego celem jest nabywanie, rozwijanie lub wzmacnianie działań w zakresie utrzymania higieny ciała oraz estetycznego wyglądu zewnętrznego;
- e) trening finansowy, którego celem jest rozwijanie umiejętności planowania i wydatkowania dostępnych środków finansowych – w tym związanych z utrzymaniem mieszkania;
- f) trening zarządzania mieszkaniem, w tym zarządzanie energią;
- g) trening kulinarny, którego celem jest nabywanie, rozwijanie lub wzmacnianie umiejętności niezbędnych do życia, jak nauka gotowania, przechowywania żywności itp.;
- h) trening umiejętności spędzania czasu wolnego realizowany np. poprzez rozwijanie zainteresowań literaturą, audycjami radiowymi, telewizyjnymi, Internetem, udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych, wspólne wyjścia do kina i teatru, sport;
- i) trening interpersonalny, którego celem jest nauka rozwiązywania konfliktów i problemów osobistych, ćwiczenie i nauka zachowań w określonych sytuacjach, rozwój umiejętności społecznych;
- j) trening autonomii decyzyjnej według modelu wspieranego podejmowania decyzji;

- k) trening umiejętności społecznych umożliwiający kształtowanie umiejętności komunikacyjnych, współpracy w grupie, rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie z emocjami oraz modyfikowania zachowań na bardziej aprobowane społecznie;
 - l) rozwijanie umiejętności integracji ze społecznością lokalną;
 - m) trening i pomoc w załatwianiu spraw urzędowych;
 - n) pomoc w ubieganiu się o uzyskanie mieszkania – działanie adresowane do osób, które przejawiają możliwość samodzielnego funkcjonowania.
- 7) Zapewnienie lokalu mieszkalnego na potrzeby świadczenia usług należy do projektodawcy. Pozyskanie lokalu następuje na podstawie umowy między projektodawcą a podmiotem uprawnionym do dysponowania lokalem lub w ramach partnerstwa projektowego.
- 8) Standard lokalu mieszkalnego dostarczonego na potrzeby usługi spełnia minimum poniższe warunki:
- a) powierzchnia użytkowa wynosi minimum 8 m² na osobę;
 - b) oprócz pomieszczeń mieszkalnych jest wyposażony w kuchnię lub wnękę kuchenną, łazienkę, ustęp z umywalką lub miskę ustępową w łazience i przestrzeń komunikacji wewnętrznej;
 - c) posiada bezpośrednie oświetlenie światłem dziennym co najmniej w przypadku pomieszczeń mieszkalnych;
 - d) w przypadku, gdy mieszkańcem jest osoba z niepełnosprawnością ruchową, w tym w szczególności poruszająca się na wózku inwalidzkim, mieszkanie oraz budynek, w którym ono się znajduje, są dostępne architektonicznie.
- 9) Działalność opiekuna mieszkania powinna mieć charakter koordynujący, a do jego zadań należy w szczególności:
- a) koordynacja działań o charakterze administracyjnym związanych z bezpośrednim zarządzaniem mieszkaniem, w tym także sprawowanie opieki nad właściwym użytkowaniem mieszkania przez jego mieszkańców;

- b) bieżące monitorowanie poziomu funkcjonowania społecznego i stanu zdrowia mieszkańców i reagowanie w sytuacji pogorszenia się stanu zdrowia czy zaprzestania zażywania leków;
- c) współpraca i wspieranie mieszkańców w rozwiązywaniu ich problemów, w szczególności udzielanie pomocy i wskazywanie sposobów załatwiania bieżących spraw codziennych, osobistych i urzędowych;
- d) uczestnictwo i koordynacja w realizacji usług świadczonych w mieszkaniu wspomaganym;
- e) wspieranie mieszkańca mieszkania treningowego w realizacji programu (planu) usamodzielnienia lub programu wsparcia oraz dokonywanie oceny sytuacji mieszkańca warunkującej zakres i rodzaj świadczonego wsparcia;
- f) współpraca z rodzinami mieszkańców;
- g) pomoc w rozwiązywaniu konfliktów pomiędzy mieszkańcami – rola mediatora.

10) Opiekunem mieszkania wspomaganego może być:

- a) osoba, która posiada kwalifikacje do wykonywania jednego z zawodów: pedagog, psycholog, pracownik socjalny, terapeuta środowiskowy lub zajęciowy, pielęgniarka, asystent osoby niepełnosprawnej, opiekun medyczny, opiekun w domu pomocy społecznej lub;
- b) osoba, która posiada doświadczenie w pracy z osobami, do których skierowane jest dane mieszkanie np. osoby z niepełnosprawnością (do doświadczenia poza zatrudnieniem na podstawie umowy o pracę zalicza się wykonywanie usług w oparciu o umowy cywilnoprawne, odbyte staże, praktyki oraz wolontariat) i odbyła minimum 80-godzinne szkolenie dotyczące zakresu realizowanej usługi.

11) Usługi w ramach mieszkań wspomaganych wykonują również specjaliści w danej dziedzinie (opiekun, asystent) posiadający stosowne uprawnienia i kwalifikacje, zatrudniani do realizowania określonych rodzajów usług społecznych.

Podrozdział 4.4. Zasady dotyczące ekonomii społecznej

- 1) IZ RP zapewnia, że wsparcie w obszarze ekonomii społecznej jest zgodne z ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej oraz z „Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia solidarności społecznej”¹⁴⁾.
- 2) IZ RP zapewnia, że udział alokacji przeznaczonej na wsparcie finansowe tworzenia miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych w ogólnej alokacji przeznaczonej na projekty OWES będzie wynosić co najmniej 60%. Do 60% wlicza się wsparcie przyznawane w postaci stawek jednostkowych na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS oraz alokację przeznaczaną na wsparcie reintegracyjne, o którym mowa w pkt 18.
- 3) IZ RP zapewnia, że usługi wsparcia ekonomii społecznej realizowane przez OWES są zgodne z art. 29 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej. IZ RP zapewnia, że w ramach RP wsparcie finansowe na tworzenie i utrzymanie miejsc pracy w PS jest kwalifikowalne wyłącznie w formie stawek jednostkowych oraz udzielane i rozliczane zgodnie z warunkami określonymi w sekcji 4.4.1. OWES pełni rolę beneficjenta, o którym mowa w art. 2(9)(d) rozporządzenia ogólnego.
- 4) IZ RP zapewnia rozwiązania pozwalające na zachowanie płynności finansowej przez OWES w projektach rozliczanych stawkami jednostkowymi.
- 5) IZ RP zapewnia, że w ramach RP wsparcie finansowe jest udzielane wyłącznie na tworzenie nowych miejsc pracy dla osób, o których mowa w art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.
- 6) IZ RP zapewnia, że preferowane do wsparcia są osoby, o których mowa w art. 2 pkt 6 lit. b, d, e, g, h, i oraz I ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.
- 7) IZ RP zapewnia, że w wyniku przyznania PS lub PES przekształcanemu w PS wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy doszło do

¹⁴⁾ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20220001171>

zwiększenia ogólnej liczby miejsc pracy w tym podmiocie co najmniej o liczbę miejsc pracy, na którą przyznano dofinansowanie.

- 8) Moment badania wzrostu liczby miejsc pracy, o którym mowa w pkt 7, następuje na koniec okresu trwałości ostatniego miejsca pracy, na które przyznano PS wsparcie finansowe. Momentem odniesienia jest data przyznania wsparcia finansowego na utworzenie miejsca pracy.
- 9) Osoby, dla których na stworzenie miejsca pracy udzielono wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS, nie mogą wykonywać pracy na podstawie umowy o pracę, spółdzielczej umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej, lub prowadzić działalności gospodarczej w momencie podejmowania zatrudnienia w PS.
- 10) Osoby, zatrudniane na miejscach pracy utworzonych w ramach stawki jednostkowej na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy, nie mogą pracować w danym PS lub PES przekształcanym w PS (na podstawie umowy o pracę lub umów cywilnoprawnych) w terminie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o udzielenie wsparcia finansowego¹⁵⁾.
- 11) Formą zatrudnienia w ramach miejsc pracy dla osób, o których mowa w pkt 5, jest umowa o pracę lub spółdzielcza umowa o pracę. Miejsce pracy w ramach projektu może zostać utworzone przez PS bądź PES przekształcany w PS najwcześniej w dniu złożenia wniosku o wsparcie finansowe na utworzenie miejsca/miejsc pracy.
- 12) IZ RP zapewnia, że jedno PS może uzyskać wsparcie finansowe na utworzenie i utrzymanie maksymalnie dziesięciu miejsc pracy, o których mowa w pkt 5, jako:
 - a) nowotworzone PS lub PES przekształcany w PS;

¹⁵⁾ Zapis nie dotyczy osób odbywających staż w PS, rozumiany jako nabywanie umiejętności praktycznych istotnych dla wykonywania pracy o określonej specyfice bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą, mające za zadanie przygotować osobę wchodzącą, powracającą na rynek pracy, planującą zmianę miejsca zatrudnienia lub podnoszącą swoje kwalifikacje do podjęcia, zmiany lub poprawy warunków zatrudnienia.

- b) istniejące PS, niekorzystające ze wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy;
- c) istniejące PS, korzystające ze wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy, po upływie okresu trwałości dla wszystkich stworzonych wcześniej miejsc pracy.

13) Wsparcie finansowe na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy jest przyznawane na podstawie biznesplanu. Biznesplan umożliwia ocenę opłacalności planowanego przedsięwzięcia, jego racjonalności finansowej oraz efektów ekonomicznych i korzyści społecznych. IZ RP gwarantuje, że OWES zapewniają konkurencyjny, transparentny i oparty na merytorycznych przesłankach sposób przyznawania wsparcia finansowego na utworzenie miejsca pracy, opierający się na jednolitych zasadach w danym województwie, obejmujących co najmniej regulamin udzielania wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy, opracowanych we współpracy z ROPS.

14) IZ RP zapewnia, że przyznawanie wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS jest powiązane z usługami wsparcia podmiotów ekonomii społecznej, o których mowa w art. 29 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

15) IZ RP zapewnia, że usługi wsparcia ekonomii społecznej, o których mowa w niniejszym podrozdziale, w tym wsparcie finansowe na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy i świadczenie pozostałych usług wsparcia ekonomii społecznej, są realizowane wyłącznie w ramach projektów OWES.

16) IZ RP zapewnia, że OWES, w ramach swojej działalności, aktywnie wspiera PES w pozyskiwaniu wsparcia zewnętrznego, w szczególności w zakresie rozwoju umiejętności, kompetencji lub nabycia kwalifikacji przy wykorzystaniu BUR.

17) IZ RP zapewnia, że zobowiąże OWES do podpisania porozumień o współpracy z operatorami PSF, działającymi w ramach BUR, udzielającymi wsparcia na terenie działania OWES.

18) IZ RP zapewnia, że dofinansowanie realizacji indywidualnego planu reintegracyjnego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, powiązane jest z wypłatą wsparcia reintegracyjnego

i w całym okresie realizacji planu wynosi do 300% minimalnego wynagrodzenia za pracę na jednego pracownika, o którym mowa w pkt 6.

- 19)Wsparcie, o którym mowa w pkt 18, dotyczy wyłącznie nowych pracowników i może być świadczone bez przyznawania wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS.
- 20)W przypadku wsparcia, o którym mowa w pkt 18, IZ zapewnia, że nie występuje podwójne finansowanie ze wsparciem finansowym na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS.
- 21)Usługi finansowane w ramach wsparcia, o którym mowa w pkt 18, dotyczą bezpośrednio pracownika lub zespołu PS i mają na celu zwiększenie możliwości udziału w życiu społecznym i zawodowym osoby objętej planem reintegracyjnym.
- 22)Wsparcie, o którym mowa w pkt 18, może być wypłacane wyłącznie w okresie realizacji indywidualnego planu reintegracyjnego.
- 23)IZ RP zapewnia, że w decyzji o dofinansowaniu projektu lub umowie o dofinansowanie projektu są zawarte postanowienia określające zobowiązania odnoszące się do spełnienia warunków trwałości zgodne z warunkami określonymi w sekcji 4.4.1 oraz zapewnienia trwałości PS, tj.:
 - a) utrzymania statusu PS przez okres obowiązywania umowy o udzielenie wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy;
 - b) w przypadku PES przekształcanych w PS – uzyskania statusu PS w okresie, o którym mowa w sekcji 4.4.1 pkt 2, oraz utrzymania go przez okres obowiązywania umowy o udzielenie wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy;
 - c) zapewnienia, że przed upływem 3 lat od rozliczenia wsparcia finansowego, podmiot nie przekształci się w podmiot gospodarczy niespełniający definicji PES, a w przypadku likwidacji tego PES – zapewnienia, że majątek zakupiony w związku z udzieleniem wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy zostanie ponownie wykorzystany na wsparcie PS, o ile przepisy prawa nie stanowią inaczej.

- 24) Monitoring trwałości, o której mowa w pkt 23, może odbywać się po zakończeniu realizacji projektu OWES. Trwałość podlega kontroli rezultatów zgodnie z postanowieniami umowy o dofinansowanie projektu.
- 25) IZ RP zapewnia, że OWES sprawują nadzór nad funkcjonowaniem PS, w tym weryfikują, czy PS są prowadzone zgodnie z regulaminem udzielania wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy, umową o udzielenie wsparcia oraz wytycznymi.
- 26) IZ RP zapewnia, że OWES współpracuje z właściwymi terytorialnie PUP w zakresie przyznawania wsparcia finansowego na tworzenie miejsc pracy w nowych i istniejących PS, a obowiązek współpracy dotyczy każdej ze stron w równym stopniu.
- 27) IZ RP zapewnia zachowanie ciągłości dostępu do usług wsparcia ekonomii społecznej w całym okresie programowania, tzn. zapewnia, że konkursy i nabory odbywają się w takich terminach, by na terenie poszczególnych subregionów województwa nie było przerwy w dostępie do usług wsparcia ekonomii społecznej.
- 28) IZ RP zapewnia, że wybór OWES następuje na okres co najmniej 36 miesięcy, z wyjątkiem projektów realizowanych do 2029 r.
- 29) W przypadku, gdy w trakcie realizacji projektu OWES utracił akredytację przed terminem, na jaki akredytacja została przyznana lub po upływie terminu, na jaki została przyznana akredytacja, nie uzyska przedłużenia dotychczasowej akredytacji lub nowej akredytacji, IZ RP rozwiązuje umowę o dofinansowanie projektu.
- 30) IZ RP zapewnia, że w decyzji o dofinansowaniu projektu lub umowie o dofinansowanie projektu są zawarte postanowienia zobowiązujące OWES do współpracy z pośrednikami finansowymi oferującymi instrumenty finansowe bezpośrednio PES. W ramach ww. współpracy OWES przekazuje do pośredników finansowych informacje o PES, u których zidentyfikowano potrzebę rozwojową, której zrealizowanie wymaga skorzystania z instrumentu finansowego oraz uzgadnia zakres doradztwa dla ww. PES niezbędny do skorzystania

z instrumentu finansowego i jego spłaty. IZ FERS zapewnia współpracę pośredników finansowych z OWES.

31) IZ RP zapewnia, że OWES współpracuje z właściwymi terytorialnie ROPS w zakresie promocji i rozwoju ekonomii społecznej w regionie podejmowanej zarówno w ramach projektów OWES jak i zadań koordynacyjnych ROPS.

Współpraca ta obejmuje w szczególności:

- a) uczestnictwo w działaniach koordynujących rozwój ekonomii społecznej podejmowanych przez ROPS;
- b) współpraca w zakresie wypracowywania kierunków rozwoju ekonomii społecznej w regionie;
- c) współpraca w zakresie podejmowanych działań promocyjnych, informacyjnych i edukacyjnych prowadzonych przez ROPS;
- d) aktywne uczestnictwo w działaniach wspierających PES, mających na celu zwiększenie poziomu ubiegania się PES o zamówienia, w szczególności w trybach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ustawie prawo zamówień publicznych, ustawie o ekonomii społecznej oraz ustawie o spółdzielniach socjalnych;
- e) współpraca z ROPS i pozostałymi OWES z danego województwa w zakresie uspołnienia działań wzmacniających sektor ekonomii społecznej w regionie.

32) IZ RP zobowiązuje OWES do informowania PES o możliwości uczestnictwa w konkursach ogłaszanych w ramach RP oraz FERS.

33) IZ RP zobowiązuje OWES do wsparcia PES w ubieganiu się o udzielenie zamówień publicznych.

34) IZ RP zobowiązuje OWES do wdrożenia procedur zapewniających brak podwójnego finansowania działań finansowanych z EFS+ ze środkami przeznaczonymi na wsparcie ekonomii społecznej w ramach KPO.

35) Podwójne finansowanie, o którym mowa w pkt 34, nie wystąpi jeżeli:

- a) PES nie wnioskował, ani nie otrzymał środków w ramach KPO – na potwierdzenie czego PES składa oświadczenie, że nie wnioskuje, ani nie otrzymał środków KPO;

- b) PES otrzymał wcześniej środki w ramach KPO lub złożył wnioski o środki w ramach KPO, ale:
- i) wnioskuje do OWES o wsparcie finansowe bezzwrotne ze środków EFS+ po upływie 6 miesięcy od dnia zatwierdzenia wniosku o środki w ramach KPO, a wsparcie w ramach KPO zostało rozliczone przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego – na potwierdzenie czego PES składa zatwierdzone przez ministra wnioski o środki KPO oraz rozliczenie wsparcia z KPO lub
 - ii) wnioskuje do OWES o wsparcie finansowe bezzwrotne ze środków EFS+ przed upływem 6 miesięcy od dnia zatwierdzenia wniosku o środki w ramach KPO, lecz zlecony przez PES (na jego koszt) audyt zewnętrzny potwierdzi brak podwójnego finansowania – na potwierdzenie czego przedłoży wyniki audytu zewnętrznego (tj. raport z opinii biegłego rewidenta) w ramach rozliczenia środków KPO i EFS+, pod warunkiem niekwalifikowania wsparcia bezzwrotnego ze środków EFS+.

36) IZ RP zobowiąże OWES do weryfikacji dokumentów, o których mowa w pkt 35, w szczególności prawdziwości składanych przez PES oświadczeń w oparciu o listę beneficjentów KPO prowadzoną przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego i udostępnioną na stronie internetowej urzędu obsługującego tego ministra.

37) IZ RP zobowiązuje OWES do prowadzenia na swojej stronie internetowej listy podmiotów, które otrzymały wsparcie finansowe na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS, wraz z informacją o dacie przyznania tego wsparcia i jego zakresie. OWES informuje ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego o adresie strony internetowej. OWES aktualizuje listę niezwłocznie, nie później jednak niż do 3 dni roboczych od momentu przyznania wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS.

38) IZ RP zobowiązuje OWES do niezwłocznego wydawania pisemnego potwierdzenia o udzielonym w ramach EFS+ wsparciu finansowym, w przypadku wnioskowania przez te podmioty o środki przeznaczone na wsparcie ekonomii społecznej w ramach KPO.

39) IZ RP zapewnia, że wsparcie świadczone przedsiębiorcom przez OWES udzielane jest wyłącznie w formule pomocy de minimis, zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013, str. 1, z późn. zm.).

Sekcja 4.4.1. Stawki jednostkowe na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS

- 1) Stawki jednostkowe opisane w niniejszej sekcji dotyczą utworzenia nowego miejsca pracy i jego utrzymania przez 12 miesięcy w PS lub w PES przekształcającym się w PS.
- 2) PES musi przekształcić się w PS (czyli uzyskać status przedsiębiorstwa społecznego zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej) przed upływem 6 miesięcy od dnia utworzenia miejsca pracy.
- 3) Stawki jednostkowe na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy można wykorzystać tylko łącznie, tj. PS nie może skorzystać tylko z jednej ze stawek.
- 4) Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS wynosi 31 229 zł. Wysokość stawki jednostkowej podlega indeksacji na warunkach określonych w pkt 16.
- 5) Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS obejmuje środki finansowe przyznane PS na utworzenie przez niego miejsca pracy dla osoby, która dzięki temu poprawi swój status na rynku pracy. W ramach wsparcia pokrywane są m.in. koszty składników majątku trwałego, instalacji i uruchomienia oraz ubezpieczenia i ochrony w okresie 12 miesięcy finansowania miejsca pracy, w przypadku, kiedy zachodzi taka konieczność, wyposażenia miejsca pracy wraz z kosztami dostawy, instalacji i uruchomienia, dostosowania lub adaptacji (prace remontowo-wykończeniowe budynków i pomieszczeń), aktywów obrotowych i środków produkcji, zakupu wartości niematerialnych i prawnych, opłat związanych z uruchomieniem leasingu oraz kredytu inwestycyjnego.
- 6) Kwota stawki na utworzenie miejsca pracy jest wypłacana jednorazowo po podpisaniu umowy wsparcia. Miejsce pracy musi zostać utworzone do 3 miesięcy

od dnia wypłaty środków, a dla zapewnienia kwalifikowalności musi być następnie utrzymane przez 12 miesięcy w ramach stawki na utrzymanie miejsca pracy. W przypadku braku utworzenia miejsca pracy w terminie do 3 miesięcy od dnia wypłaty środków, stawka utworzenia miejsca pracy jest niekwalifikowalna w całości. Okres ten w uzasadnionych przypadkach może zostać wydłużony o dodatkowe 30 dni¹⁶⁾.

- 7) Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS jest kwalifikowalna jeżeli osiągnięty zostanie określony dla niej wskaźnik, tj. liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwie społecznym.

Wskaźnik mierzy liczbę nowoutworzonych ze środków EFS+ miejsc pracy dla kwalifikowalnych w ramach projektu osób. Jako miejsce pracy na potrzeby rozliczenia stawki jednostkowej na utworzenie miejsca pracy, należy rozumieć zatrudnienie na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę w wymiarze co najmniej ½ etatu, a w przypadku osób z niepełnosprawnością sprzężoną lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności¹⁷⁾ w wymiarze co najmniej ¼ etatu.

Pomiar wskaźnika dokonywany jest do 3 miesięcy od wypłaty wsparcia w celu potwierdzenia faktycznego utworzenia miejsca pracy i tym samym kwalifikowalności stawki utworzenia miejsca pracy. Za dzień utworzenia miejsca pracy uznaje się datę rozpoczęcia pracy nowozatrudnionej osoby. Brak utworzenia miejsca pracy w terminie do 3 miesięcy od dnia podpisania umowy wsparcia oznacza konieczność zwrotu przez PS otrzymanych środków. W uzasadnionych przypadkach istnieje możliwość wydłużenia tego terminu

¹⁶⁾ Za uzasadniony przypadek należy uznać wystąpienie czynników zewnętrznych, niezależnych od PS, które uniemożliwiają mu zatrudnienie osoby w tym terminie np. problem z uzyskaniem pozwoleń, odbiory techniczne.

¹⁷⁾ Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 100, z późn. zm.), do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

maksymalnie o 30 dni¹⁸⁾. Do wskaźnika wlicza się każde miejsce pracy, które zostało utworzone w ramach projektu, bez względu na wymiar etatu.

- 8) Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS jest kwalifikowalna tylko łącznie ze stawką na utworzenie miejsca pracy i wynosi:
- a) 31 410 zł (w okresie do 30 czerwca 2023 r.) i 32 400 zł (w okresie od 1 lipca 2023 r.) – w przypadku utrzymania miejsca pracy na pełen etat przez 12 miesięcy;
 - b) 23 558 zł (w okresie do 30 czerwca 2023 r.) i 24 300 zł (w okresie od 1 lipca 2023 r.) – w przypadku utrzymania miejsca pracy na $\frac{3}{4}$ etatu przez 12 miesięcy;
 - c) 15 705 zł (w okresie do 30 czerwca 2023 r.) i 16 200 zł (w okresie od 1 lipca 2023 r.) – w przypadku utrzymania miejsca pracy na $\frac{1}{2}$ etatu przez 12 miesięcy.

Wysokość stawek jednostkowych podlega indeksacji na warunkach określonych w pkt 16.

- 9) Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS obejmuje środki finansowe przyznane PS na utrzymanie przez 12 miesięcy (tj. od 1 do 12 miesięcy) miejsca pracy, które zostało przez PS utworzone w ramach stawki na utworzenie miejsca pracy. Stawka obejmuje koszty funkcjonowania miejsca pracy w pierwszym okresie od utworzenia, tj. koszty zatrudnienia (w tym wynagrodzenia) osoby na nowoutworzonym miejscu pracy, koszty obowiązkowych opłat, takich jak np. składki na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, bieżące niezbędne wydatki dotyczące stanowiska pracy, bez których funkcjonowanie PS nie może się odbywać.

¹⁸⁾ Uzasadnione przypadki to sytuacje gdy rozpoczęcie pracy na nowo utworzonych stanowiskach może zostać opóźnione z przyczyn niezależnych od przedsiębiorstwa, np. może dojść do opóźnień w wydawaniu zezwoleń wymaganych na miejsce pracy lub opóźnień w pracach budowlanych, które powodują, że przedsiębiorstwo nie jest w stanie prowadzić działalności gospodarczej. Decyzję o uznaniu przypadku za uzasadniony podejmuje beneficjent.

10) Stawka jest kwalifikowalna po upływie 12 miesięcy utrzymania miejsca pracy, niemniej jednak środki w ramach stawki są wypłacane PS wcześniej, np. w miesięcznych transzach. Stawka jest kwalifikowalna tylko łącznie ze stawką na utworzenie miejsca pracy. Stawka nie jest kwalifikowalna w ogóle, jeżeli miejsce pracy nie zostanie utrzymane przez okres pełnych 12 miesięcy. Spełnienie wymogu utrzymania miejsca pracy przez 12 miesięcy pozwala na rozliczenie we wniosku o płatność stawki jednostkowej na utworzenie miejsca pracy w PS i stawki jednostkowej na utrzymanie miejsca pracy w PS.

11) Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS jest kwalifikowalna jeżeli osiągnięty zostanie określony dla niej wskaźnik:

a) w przypadku stawki, o której mowa w pkt 8 lit. a – liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy na pełny etat;

b) w przypadku stawki, o której mowa w pkt 8 lit. b – liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy w wymiarze co najmniej $\frac{3}{4}$ etatu;

c) w przypadku stawki, o której mowa w pkt 8 lit. c – liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy w wymiarze co najmniej $\frac{1}{2}$ etatu.

12) Wskaźniki, o których mowa w pkt 11, mierzą liczbę miejsc pracy, które zostały utworzone w PS ze środków EFS+, a następnie utrzymane przez 12 miesięcy.

Jako utrzymanie miejsca pracy należy rozumieć okres co najmniej 12 miesięcy od dnia jego utworzenia w związku z kwalifikowaniem stawki jednostkowej na utworzenie miejsca pracy w PS. Za utrzymanie miejsca pracy w wymiarze pełnego etatu wypłacana jest pełna wysokość stawki na utrzymanie miejsca pracy. Miejsca pracy w wymiarze poniżej pełnego etatu uprawniają odpowiednio do wypłaty $\frac{3}{4}$ lub $\frac{1}{2}$ stawki na utrzymanie miejsca pracy w zależności od wymiaru etatu miejsca pracy. Dla celu ustalenia wysokości stawki wsparcia wymiar $\frac{1}{4}$ etatu osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności uznaje się za równoznaczny z wymiarem $\frac{1}{2}$ etatu innych osób objętych wsparciem.

Pomiar wskaźnika jest dokonywany po 12 miesiącach od dnia utworzenia nowego miejsca pracy. Miejsce pracy uznaje się za utrzymane pod warunkiem nieprzerwanego zatrudnienia na nim osób, o których mowa w podrozdziale 4.4

pkt 5. Dopuszcza się przerwy w zatrudnieniu nie dłuższe niż łącznie 30 dni kalendarzowe w okresie 12 miesięcy uprawniające do kwalifikowania stawki jednostkowej. Każdy kolejny dzień przerwy (ponad dopuszczalne 30 dni) odpowiednio wydłuża okres utrzymania miejsca pracy. W przypadku braku możliwości zastąpienia osoby z niepełnosprawnością sprzężoną lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności, zatrudnionej w wymiarze $\frac{1}{4}$ etatu, możliwe jest zatrudnienie innej osoby niespełniającej tego kryterium w wymiarze co najmniej $\frac{1}{2}$ etatu pod warunkiem spełnienia przez nią warunku, o którym mowa w podrozdziale 4.4 pkt 5. Po upływie okresu utrzymania miejsca pracy, miejsce pracy wliczane jest do wskaźnika, a stawka jednostkowa jest kwalifikowalna.

13) Dokumentami potwierdzającymi kwalifikowalność stawek jednostkowych są:

a) dla stawki na utworzenie miejsca pracy w PS:

- i) podpisana umowa wsparcia wskazująca na liczbę miejsc pracy w danym PS i liczbę miejsc pracy, które tworzone są w oparciu o przyznane stawki wraz z wymiarem etatowym tych miejsc;
- ii) potwierdzenie przelewu stawki jednostkowej do PS;
- iii) kopia umowy o pracę lub umowy spółdzielczej potwierdzająca utworzenie miejsca pracy;
- iv) w przypadku nowotworzonych PS oraz podmiotów ekonomii społecznej przekształcających się w PS, dokumenty potwierdzające założenie/rejestrację nowego PS;
- v) orzeczenie o niepełnosprawności lub inny dokument potwierdzający stopień niepełnosprawności – w przypadku utworzenia miejsca pracy dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności w wymiarze co najmniej $\frac{1}{4}$ etatu;

b) dla stawki na utrzymanie miejsca pracy w PS:

- i) kopia umowy o pracę lub umowa spółdzielcza oraz świadectwa pracy (jeśli dotyczy) wszystkich osób zatrudnionych na nowoutworzonych miejscach pracy w okresie 12 miesięcy od ich utworzenia;
- ii) potwierdzenie opłacania składek ZUS przez 12 miesięcy;

iii) potwierdzenie przelewu/ów w wysokości odpowiadającej stawce jednostkowej do PS.

14) Po okresie utrzymania miejsca pracy wymagane jest zachowanie okresu trwałości, który wynosi 6 miesięcy od zakończenia okresu utrzymania miejsca pracy (mierzone od momentu upływu okresu 12 miesięcy finansowania utrzymania miejsca pracy). W przypadku niezachowania okresu trwałości naliczane będą korekty finansowe proporcjonalnie do okresu niezachowania trwałości¹⁹⁾. W przypadku wystąpienia siły wyższej²⁰⁾ w okresie trwałości nie jest dochodzony zwrot środków a stawka nadal uznawana jest za kwalifikowalną przez IZ RP.

15) Utworzenie każdego nowego miejsca pracy w PS oraz utrzymanie miejsca pracy w PS podlega kontroli. Kontrola utworzenia miejsca pracy dokonywana jest przez beneficjenta, który przeprowadza ją w PS co najmniej raz, nie później niż przed złożeniem końcowego wniosku o płatność. Podczas kontroli beneficjent weryfikuje, czy nowe miejsca pracy zostały faktycznie utworzone i funkcjonują zgodnie z zasadami określonymi w tej sekcji i podrozdziale 4.4. Beneficjent monitoruje również zachowanie trwałości miejsca po zakończeniu finansowania z EFS+ przez okres 6 miesięcy.

16) Stawki jednostkowe na utworzenie miejsca pracy w PS i utrzymanie miejsca pracy w PS podlegają indeksacji według następujących wskaźników:

¹⁹⁾ Przykład: Istniejące na rynku od 2 lat przedsiębiorstwo społeczne utworzyło ze środków EFS+ jedno miejsce pracy 1 stycznia 2021 r. Utrzymanie miejsca pracy było dofinansowywane przez 12 miesięcy do 31 grudnia 2021 r. Miejsce to zostało zlikwidowane w marcu 2022 r., tj. w trzecim miesiącu okresu trwałości. W związku z niezachowaniem pełnego okresu trwałości, PS będzie musiało zwrócić 4/6 otrzymanego dofinansowania na obie stawki jednostkowe (obowiązkowy okres trwałości wynosił 6 miesięcy, miejsce było utrzymywane przez pełne 2 miesiące; brakujący okres trwałości wyniósł więc 4 miesiące). Jeżeli miejsce pracy zostanie zlikwidowane w środku miesiąca, ten miesiąc nie wlicza się do okresu trwałości.

²⁰⁾ Pojęcie siły wyższej będzie miało zastosowanie w przypadku zaistnienia normalnych i nieprzewidywalnych okoliczności, niezależnych od podmiotu powołującego się na nie, których skutków nie można było uniknąć pomimo zachowania należytej staranności.

- a) stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS – zmianę przeciętnego wynagrodzenia za pracę w oparciu o Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego o wysokości przeciętnego wynagrodzenia za poprzedni rok;
- b) stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS – zmianę minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Indeksacja obu stawek jednostkowych będzie przeprowadzana corocznie w terminie do 30 kwietnia, po oficjalnym ogłoszeniu wysokości przeciętnego i minimalnego wynagrodzenia przez uprawnione podmioty.

17) Zindeksowane stawki będą ogłaszane w komunikacie ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra do spraw rozwoju regionalnego i będą mieć – co do zasady – zastosowanie wyłącznie do umów o dofinansowanie projektu zawartych na podstawie naborów ogłoszonych po dniu wydania komunikatu w sprawie zindeksowanej stawki. Zindeksowane stawki jednostkowe będą mogły mieć zastosowanie również w projektach realizowanych pod warunkiem wyraźnego rozdzielenia części projektu rozliczanej według dotychczasowej i według zindeksowanej stawki (np. zastosowanie zindeksowanej stawki będzie mogło mieć miejsce dla wsparcia udzielanego po opublikowaniu przez OWES nowego naboru na wnioski o wsparcie w zakresie utworzenia i utrzymania miejsca pracy w PS albo w przypadku udzielania wsparcia w sposób ciągły, po ogłoszeniu daty, od której nowa stawka będzie miała zastosowanie). Rozwiązanie to będzie jednak możliwe do przyjęcia wyłącznie pod warunkiem uzyskania zgody IZ na zmianę wniosku o dofinansowanie, przy czym wyższe koszty w projekcie będą mogły być pokryte w pierwszej kolejności z oszczędności beneficjenta, a jeżeli nie zostaną one zidentyfikowane, poprzez zwiększenie budżetu projektu przez IZ, o ile ta będzie dysponować dostępną alokacją.

Podrozdział 4.5. Zasady dotyczące integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich

- 1) W ramach wsparcia w zakresie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich na poziomie regionalnym możliwa jest realizacja przedsięwzięć obejmujących następujące główne typy działań:

- a) wspieranie migrantów oraz pracodawców w procesie integracji cudzoziemców na rynku pracy;
- b) usługi dla cudzoziemców, w tym o charakterze kompleksowych ścieżek integracji, które pozwolą im na lepsze funkcjonowanie w polskim społeczeństwie, m.in. kursy języka polskiego, szkolenia z zakresu wartości i kultury polskiej, szkolenia umożliwiające zdobycie kwalifikacji, dostarczanie praktycznych informacji dotyczących różnych aspektów życia w Polsce, porady prawne itp.;
- c) działania na rzecz społeczeństwa przyjmującego i jego instytucji, w tym przeciwdziałanie dyskryminacji, budowanie wiedzy i potencjału podmiotów działających na rzecz migrantów;

– z uwzględnieniem demarkacji i komplementarności z działaniami w ramach FERS (obejmującymi m.in. wypracowanie i koordynację wdrożenia standardu obsługi cudzoziemców przez PSZ oraz tworzenie i modernizację punktów obsługi cudzoziemców w ramach sieci PSZ).

- 2) IZ RP zapewnia, że wsparcie, w którym mowa w pkt 1, skierowane jest do osób, które nie posiadają obywatelstwa żadnego z krajów UE ani krajów takich jak: Norwegia, Islandia, Liechtenstein oraz Szwajcaria. Osoby te muszą przebywać w Polsce legalnie, na podstawie dokumentów upoważniających do pobytu i pracy, takich jak np. wiza, karta pobytu (czasowego, stałego lub rezydenta długoterminowego UE) czy dokument potwierdzający objęcie ochroną. W zakres pomocy włączeni są zarówno migranci przyjeżdżający do pracy, studenci, jak również uchodźcy oraz osoby, które otrzymały inne formy ochrony.
- 3) IZ RP zapewnia, że w projektach będą preferowane osoby, które po agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę zostały objęte ochroną czasową.
- 4) IZ RP zapewnia, że realizowane działania będą uwzględniać specyfikę migracji do danego regionu, w szczególności pod względem w cech społeczno-demograficznych migrantów, sektorów gospodarki, w których najczęściej znajdują zatrudnienie oraz wyzwań, jakie się pojawiają.

- 5) IZ RP zapewnia, że działania w obszarze integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich odpowiadają priorytetom rozwojowym danego regionu i w miarę możliwości wzmacniają oddolne inicjatywy w tym obszarze.
- 6) IZ RP zapewnia, że szczególny nacisk zostanie położony na indywidualizację wsparcia. Powinno być ono zróżnicowane pod względem kategorii osób, do których jest kierowane, przy uwzględnieniu takich elementów jak np. ich sytuacja na rynku pracy, znajomość języka polskiego, wykształcenie (w tym zdobyte poza Polską) i posiadane kwalifikacje, posiadane kompetencje, które mogą być poddane walidacji zgodnie z ZSK, rodzaj wykonywanej lub poszukiwanej pracy, różnice kulturowe, płeć, wiek, status migracyjny, itp.
- 7) IZ RP przy planowaniu i realizacji działań na rzecz włączania migrantów w polskie społeczeństwo zwraca szczególną uwagę na zaangażowanie obu stron: zarówno samych cudzoziemców, jak i społeczeństwa, w tym organizacji pozarządowych oraz społeczności migranckiego pochodzenia.
- 8) IZ RP zapewnia, że tam, gdzie to możliwe wsparcie będzie udzielane w ramach centrów integracji cudzoziemców w koordynacji z projektami Funduszu Azylu, Migracji i Integracji dotyczącymi budowania struktur dla integracji cudzoziemców w Polsce.
- 9) IZ RP bierze pod uwagę rekomendacje zawarte w poradniku KE [„Toolkit on the use of EU Funds for the integration of people with a migrant background. 2021 – 2027 programming period”](#) (zestaw narzędzi dotyczących wykorzystania funduszy unijnych do integracji osób ze środowisk migracyjnych w okresie programowania 2021–2027).
- 10) IZ RP zapewnia, że działania w zakresie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich finansowane ze środków EFS+ nie są finansowane z innych środków publicznych, w szczególności z Funduszu Azylu, Migracji i Integracji.
- 11) IZ RP zapewnia komplementarność i synergię pomiędzy działaniami finansowanymi ze środków z EFS+ a działaniami finansowanymi z innych środków, w szczególności z Funduszu Azylu, Migracji i Integracji.

Rozdział 5. Zasady interwencji EFS+ w obszarze adaptacyjności

- 1) Nie jest możliwe dofinansowanie ze środków EFS+ tworzenia regionalnych rejestrów usług rozwojowych lub innych alternatywnych baz lub rejestrów publicznych, które powielają zadania realizowane w ramach BUR.
- 2) IZ RP zapewnia, że PSF funkcjonują zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale 8.
- 3) IZ RP zapewnia, że wsparcie rozwoju umiejętności/kompetencji lub prowadzące do nabycia kwalifikacji pracodawców, przedsiębiorców i ich pracowników, w przypadku CS lit. d, realizowane jest w ramach PSF za pośrednictwem BUR. Wyjątkiem od tej zasady może być wsparcie dla sektora medycznego zdefiniowane w RP oraz odstępstwa wskazane w kontrakcie programowym lub RP.
- 4) Możliwe jest złożenie przez pracodawcę lub przedsiębiorcę zamówienia na usługę rozwojową za pomocą odrębnej funkcjonalności BUR, m.in. w sytuacji, gdy usługi rozwojowe, na które zgłaszane jest zapotrzebowanie, nie są dostępne w BUR (tzw. giełda usług).
- 5) IZ RP zapewnia, że w przypadku CS lit. d wsparcie przedsiębiorców w ramach projektu PSF, co do zasady, dotyczy mikro, małych i średnich przedsiębiorców, spełniających kryteria określone dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w art. 2 załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014²¹⁾ oraz ich pracowników. O możliwości wsparcia pracowników dużych przedsiębiorstw oraz pracodawców niebędących przedsiębiorstwami decyduje zakres wsparcia wskazany w RP.
- 6) IZ RP zapewnia, że beneficjent realizujący projekt PSF nie stosuje warunków wyboru pracodawców lub przedsiębiorców do objęcia wsparciem w ramach

²¹⁾ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1, z późn. zm.).

projektu, innych niż warunki ustalone przez IZ RP na etapie wyboru projektu do dofinansowania.

- 7) IZ RP, na podstawie zdefiniowanych potrzeb rozwojowych regionu, zarówno gospodarczych, jak i społecznych, może zdefiniować zakresy tematyczne usług rozwojowych, które będą w sposób szczególnie wspierane w ramach RP. Definiując zakresy tematyczne, IZ RP bierze pod uwagę działania, które będą realizowane w CS lit. g na poziomie regionalnym, tak aby minimalizować ryzyko powielania zakresów tematycznych oferowanych usług rozwojowych. Dodatkowo, analizując zakres tematyczny IZ RP powinna brać pod uwagę wyniki monitoringu cen oraz zakresu usług rozwojowych i dostępności usług prowadzonego przez PARP.
- 8) Działania wspierające pracodawców w zakresie adaptacji środowiska pracy do potrzeb różnych grup pracowników oraz wprowadzania elastycznych form zatrudnienia mogą być realizowane poza PSF.
- 9) Outplacement wyłączony jest spod zasad PSF, niemniej możliwe jest korzystanie z usług rozwojowych dostępnych w BUR. Jednocześnie, IZ RP zapewnia, że zaplanowany tryb realizacji projektu gwarantuje szybką reakcję na potrzeby uczestników projektu (np. w ramach projektu szybkiego reagowania realizowanego przez beneficjenta pozostającego w trybie gotowości do świadczenia wsparcia outplacementowego na rzecz uczestników projektu). Za określenie zakresu i zasad realizacji projektów outplacementowych odpowiada IZ RP.
- 10) IZ RP zapewnia, że współpracuje z PARP oraz Sektorowymi Radami do spraw Kompetencji w zakresie wdrażania na poziomie regionalnym działań wynikających z identyfikacji luk kompetencyjnych i potrzeb rozwojowych w województwie.
- 11) IZ RP zapewnia brak podwójnego finansowania wsparcia realizowanego w RP z działaniami wdrażanymi w KPO (dot. inwestycji 4.4.1 praca zdalna) oraz FERS (w zakresie zielonych kompetencji, w tym kompetencji niezbędnych do pracy w sektorze zielonej gospodarki oraz zarządzania różnorodnością/wiekami). Analizie pod kątem ryzyka podwójnego finansowania powinien podlegać udział

tego samego pracownika w tym samym szkoleniu u tego samego wykonawcy (niezależnie od terminu, kiedy szkolenie miało miejsce). Ostateczna decyzja o sfinansowaniu usługi rozwojowej należy do IZ RP.

Rozdział 6. Zasady interwencji EFS+ w obszarze edukacji

Podrozdział 6.1. Zasady ogólne

- 1) IZ RP zapewnia, że wsparcie w ramach RP realizuje kierunki zdefiniowane w Tematach działań „Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa)”²²⁾, np. poprzez wskazanie w kryteriach lub regulaminie wyboru projektów „Tematów działania”, które dany nabór/projekt realizuje.
- 2) IZ RP zapewnia preferencje dla wsparcia, w ramach którego są wykorzystywane zasoby dostępne na ZPE lub są wdrażane modele wypracowane w ramach POWER (jeżeli dotyczy, tj. w danym obszarze istnieją zasoby lub wypracowano modele). IZ RP w szczególności preferuje wykorzystanie (adekwatnie do zakresu naboru/projektu):
 - a) rozwiązań wypracowanych w ramach konkursu „Przestrzeń Dostępnej Szkoły”²³⁾;
 - b) modelu „Szkoły ćwiczeń”²⁴⁾;
 - c) rozwiązań wypracowanych w ramach konkursu „Asystent ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych”²⁵⁾;
 - d) rozwiązań w zakresie kształcenia zawodowego, w tym realizacji staży zawodowych²⁶⁾;

²²⁾ <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow>

²³⁾ <https://model.dostepnaskola.info/>

²⁴⁾ <https://www.ore.edu.pl/category/projekty-po-wer/szkola-cwiczen/>

²⁵⁾ <https://asystentspe.pl/>

²⁶⁾ Materiały będą sukcesywnie zamieszczane na stronie www.infozawodowe.mein.gov.pl

- e) rozwiązań w zakresie doradztwa zawodowego²⁷⁾;
 - f) modeli i doświadczeń wypracowanych w ramach projektu „Szansa – Nowe możliwości dla dorosłych”²⁸⁾.
- 3) W przypadku tworzenia materiałów (w tym e-materiałów), aplikacji lub narzędzi informatycznych w ramach RP, IZ RP zapewnia, że nie powielają one już istniejących i planowanych do stworzenia na poziomie krajowym materiałów, aplikacji i narzędzi. Weryfikacja ryzyka powielania działań przeprowadzana jest w trakcie opracowywania regulaminu wyboru projektów. Dodatkowo, IZ RP zapewnia, że wypracowane w ramach RP e-materiały spełniają standardy techniczne ZPE²⁹⁾ (aktualne na dzień ogłoszenia naboru), tak aby była możliwość ich publikacji na ZPE.
- 4) W przypadku wspierania kompetencji cyfrowych, IZ RP zapewnia wykorzystanie standardu kompetencji cyfrowych na podstawie aktualnej na dzień ogłoszenia naboru wersji ramy „DigComp”³⁰⁾.

Podrozdział 6.2. Zasady dotyczące wsparcia w ramach CS lit. e

- 1) Celem interwencji EFS+ w ramach CS lit. e jest poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy.
- 2) IZ RP zapewnia, że projekty realizowane w ramach RP mają charakter:
- a) systemowy w kontekście wyzwań regionalnych lub
 - b) uzupełniający do projektów planowanych do realizacji z EFS+ na poziomie krajowym.
- 3) Wsparcie w ramach RP może obejmować w szczególności:

²⁷⁾ www.doradztwo.ore.edu.pl/programy-i-wsdz/

²⁸⁾ <https://szansa-power.frse.org.pl/>

²⁹⁾ <https://zpe.gov.pl/a/standardy-techniczne/DpbQtmDTi>

³⁰⁾ https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcomp_en. W przypadku gdy na dzień ogłoszenia naboru aktualna wersja ramy nie jest przetłumaczona na język polski, IZ RP wykorzystują najaktualniejszą przetłumaczoną wersję ramy (<http://www.digcomp.pl/>).

- a) kompleksowe projekty poświęcone specyficznym obszarom technologii informacyjno-komunikacyjnych, zgodnie z wynikami regionalnej diagnozy, przy czym kompleksowość projektu może być zarówno podmiotowa (uwzględnienie szerokiego grona placówek oświatowych lub uczestników, np. nauczyciele, uczniowie i rodzice), jak i przedmiotowa (całościowe podejście do danego zagadnienia);
- b) systemowe rozwijanie specyficznych umiejętności/kompetencji/kwalifikacji niezbędnych dla rozwoju regionalnego rynku pracy, rozwoju społecznego lub rozwoju edukacyjnego, które uwzględnia wsparcie dla konkretnych placówek kształcenia ogólnego lub zawodowego, kadry tych placówek, wzmocnienie współpracy pracodawców/instytucji regionalnych z placówkami, opracowanie materiałów i ścieżek edukacyjnych, a także bezpośrednie przeszkolenie uczniów lub nauczycieli;
- c) realizację kompleksowych projektów podnoszących jakość edukacji na obszarach wiejskich lub kierowanych do placówek osiągających słabsze wyniki edukacyjne;
- d) realizację kompleksowych projektów rozwoju zielonych kompetencji, w tym niezbędnych do pracy w sektorze zielonej gospodarki i wiedzy o klimacie wśród dzieci i uczniów;
- e) wspieranie współpracy pomiędzy różnymi instytucjami edukacji formalnej³¹⁾, a także pomiędzy instytucjami edukacji formalnej, pozaformalnej³²⁾

³¹⁾ Kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego, w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych, kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych, o których mowa w art. 160 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.), albo kwalifikacji w zawodzie, o której mowa w art. 10 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

³²⁾ Kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych lub kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych albo kwalifikacji w zawodzie (art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2020 r. poz. 226)).

i pracodawcami, jednostkami samorządu terytorialnego i innymi organizacjami na rzecz rozwijania umiejętności wśród dzieci i uczniów;

f) realizację kompleksowych projektów związanych z równością płci w edukacji.

4) IZ RP zapewnia, że jeżeli wsparcie w ramach CS lit. e obejmuje zakres wskazany w podrozdziale 6.3 pkt 2, wsparcie w tym zakresie jest realizowane zgodnie z odpowiednimi zasadami zdefiniowanymi w podrozdziale 6.3.

Podrozdział 6.3. Zasady dotyczące wsparcia w ramach CS lit. f

1) Celem interwencji EFS+ w ramach CS lit. f jest wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji.

2) Zakres wsparcia udzielonego w ramach RP obejmuje w szczególności:

a) bezpośrednie wsparcie szkół lub placówek systemu oświaty, ich uczniów lub kadry, obejmujące m.in:

i) rozwój kompetencji kluczowych uczniów, w rozumieniu zalecenia Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz. Urz. UE C 189 z 04.06.2018, str. 1), a także uzdolnień i zainteresowań uczniów, w tym poza edukacją formalną;

ii) wsparcie cyfryzacji danej szkoły lub placówki w zakresie organizacyjnym lub procesowym lub w zakresie rozwoju kompetencji cyfrowych uczniów lub kadry;

iii) wsparcie dla uczniów zagrożonych przedwczesnym wyjściem z systemu edukacji;

iv) wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z obszarów wiejskich oraz z rodzin o niskim statusie społeczno-ekonomicznym, przy zapewnieniu braku stygmatyzacji (np. wsparcie powinno być kierowane do oddziałów klasowych lub szkół, a nie pojedynczych uczniów);

b) wsparcie ogólnodostępnych szkół lub placówek systemu oświaty w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej;

c) wsparcie edukacji przedszkolnej;

- d) wsparcie jakości kształcenia zawodowego, w tym szkolnictwa branżowego, rozwijanie współpracy szkół lub placówek z pracodawcami i szkołami wyższymi oraz upowszechnianie nauczania w miejscu pracy;
 - e) wsparcie dostępu do doradztwa zawodowego oraz jego jakości.
- 3) W przypadku, o którym mowa w pkt 2 lit. a, IZ RP zapewnia, że:
- a) projekty realizowane w ramach RP nie powielają działań realizowanych na poziomie krajowym (zarówno ze środków EFS+, jak i źródeł krajowych), w szczególności w zakresie rozwoju kompetencji nauczycieli. Weryfikacja ryzyka powielania działań przeprowadzana jest w trakcie opracowywania regulaminu wyboru projektów;
 - b) wsparcie dla danej szkoły lub placówki, jej kadry lub uczniów jest realizowane w oparciu o indywidualnie zdiagnozowane potrzeby szkoły lub placówki, przede wszystkim w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów;
 - c) wsparcie w zakresie cyfryzacji danej szkoły lub placówki poprzedzone jest samooceną wykonaną przez szkołę lub placówkę, jej kadrę i uczniów przy wykorzystaniu narzędzia SELFIE³³⁾;
 - d) zakup sprzętu nie stanowi jedyne lub głównego celu projektu, wynika bezpośrednio ze zdiagnozowanych potrzeb i jest niezbędny do osiągnięcia celu projektu.
- 4) W przypadku, o którym mowa w pkt 2 lit. b, IZ RP zapewnia, że:
- a) działania będą dotyczyć przede wszystkim grup, które najbardziej potrzebują wsparcia, tj. koncentrują się na dzieciach i uczniach z niepełnosprawnościami lub niedostosowanych społecznie (potwierdzone odpowiednim orzeczeniem) i zapewnieniu im pełnego dostępu do edukacji ogólnodostępnej, z właściwym wsparciem w ogólnodostępnej szkole lub placówce w zakresie specjalnych potrzeb psychofizycznych;

³³⁾ <https://education.ec.europa.eu/pl/selfie>

- b) przedsięwzięcia stosują zasady projektowania uniwersalnego w nauczaniu (ULD – universal learning design)³⁴).
- 5) W przypadku, o którym mowa w pkt 2 lit. c, IZ RP zapewnia, że:
- a) działania w zakresie tworzenia nowych miejsc przedszkolnych będą realizowane tam, gdzie występują rzeczywiste deficyty i potrzeby, tj. realizacja wsparcia każdorazowo zostanie poprzedzona diagnozą;
 - b) realizowane będą przedsięwzięcia rozwijające jakość edukacji przedszkolnej (przede wszystkim w odniesieniu do metodyki pracy z dziećmi, rozwoju kompetencji kluczowych, realizacji dodatkowych zajęć, kompetencji kadry w zakresie diagnozy i identyfikacji potencjalnych problemów rozwojowych na wczesnym etapie, pedagogiki małego dziecka) oraz poprawiające dostępność dla wszystkich dzieci z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb edukacyjnych i rozwojowych;
 - c) beneficjenci zobowiązani zostaną do zachowania trwałości utworzonych w ramach projektu miejsc wychowania przedszkolnego, przez okres co najmniej równy okresowi realizacji projektu. Trwałość powinna być rozumiana jako instytucjonalna gotowość placówki do świadczenia usług przedszkolnych w ramach utworzonych w projekcie miejsc wychowania przedszkolnego finansowanych ze środków innych niż europejskie. Liczba zadeklarowanych w arkuszu organizacyjnym placówki (lub innym równoważnym dokumencie w przypadku placówek niepublicznych) miejsc wychowania przedszkolnego uwzględnia dokładną liczbę miejsc utworzonych w projekcie.
- 6) W przypadku, o którym mowa w pkt 2 lit. d, IZ RP zapewnia, że:
- a) staże uczniowskie, w rozumieniu ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, są realizowane z zachowaniem najwyższych standardów jakości, na zasadach określonych w tej ustawie, tak aby ułatwiały uzyskanie doświadczenia i nabywania umiejętności praktycznych niezbędnych do

³⁴ Przykład zastosowania ULD wskazano w publikacji: Domagała-Zyśk E. (2015) „Projektowanie uniwersalne w edukacji osób z wadą słuchu.” W: M. Nowak, E. Stoch, B. Borowska (red.) „Z problematyki teatrologii i pedagogiki.”, Lublin: Wydawnictwo KUL, 553-568.

wykonywania pracy w zawodzie i są obowiązkowo rozliczane z wykorzystaniem stawki jednostkowej opisanej w sekcji 6.3.1, a także monitorowane za pomocą wskaźnika dotyczącego staży uczniowskich zdefiniowanego w LWK 2021 dla EFS+, którego wartość docelowa jest określana we wniosku o dofinansowanie;

- b) staże lub praktyki zawodowe inne niż staże uczniowskie, o których mowa w lit. a, realizowane są z zachowaniem standardów jakości, zdefiniowanych w zaleceniu Rady z dnia 15 marca 2018 r. w sprawie europejskich ram jakości i skuteczności przygotowania zawodowego (Dz. Urz. UE C 153 z 02.05.2018, str. 1) - część dotycząca „Kryteria dotyczące warunków uczenia się i warunków pracy”, tak aby ułatwiały uzyskanie doświadczenia i nabywania umiejętności praktycznych niezbędnych do wykonywania pracy w zawodzie i rozliczane są po faktycznie poniesionych kosztach. Przedmiotowe staże lub praktyki zawodowe nie mogą być kierowane do uczniów technikum i uczniów branżowej szkoły I stopnia niebędących młodocianymi pracownikami;
- c) kwalifikacyjne kursy zawodowe lub inne formy pozaszkolne skierowane do osób dorosłych (niebędących uczniami lub nauczycielami) wynikają bezpośrednio z potrzeb lokalnego/regionalnego rynku pracy i są realizowane tylko jeżeli nie ma możliwości ich realizacji w ramach podmiotowego systemu finansowania uruchomionego w CS lit. g.

7) IZ RP zapewnia, że formy kształcenia, o których mowa w pkt 6 lit. c, są kierowane w pierwszej kolejności do osób z grup w niekorzystnej sytuacji. Uczestnicy takich form kształcenia, przed ich rozpoczęciem, otrzymają wsparcie doradcze uwzględniające analizę ich potrzeb rozwojowych, np. przy wykorzystaniu modelu Bilansu Kompetencji³⁵⁾, a także będą zachęceni do założenia „Mojego portfolio”³⁶⁾ lub konta na Europass³⁷⁾ w celu dokumentowania i gromadzenia informacji na temat posiadanych umiejętności, kompetencji i kwalifikacji.

³⁵⁾ <https://walidacja.ibe.edu.pl/metody/pl/metody-walidacji/bilans-kompetencji>

³⁶⁾ <https://mojeportfolio.ibe.edu.pl/o-moim-portfolio>

³⁷⁾ <https://europa.eu/europass/pl>

- 8) IZ RP zapewnia, że wsparcie, o którym mowa w pkt 2 lit. e, jest realizowane na wszystkich poziomach edukacji, w ramach kształcenia ogólnego i zawodowego oraz że jest ono wolne od stereotypów płciowych w wyborze ścieżek edukacyjnych i zawodowych, a także wspiera przełamywanie tych stereotypów.

Sekcja 6.3.1. Stawka jednostkowa stażu uczniowskiego

- 1) Stawka jednostkowa dotyczy stażu uczniowskiego, o którym mowa w podrozdziale 6.3 pkt 6 lit. a.
- 2) Stawka jednostkowa dotyczy prowadzenia 1 godziny stażu dla 1 ucznia i wynosi - 24,84 PLN (w okresie do 30 czerwca 2023 r.) oraz 25,61 PLN (w okresie od 1 lipca 2023 r.). Podmiot przyjmujący na staż uczniowski zapewnia uczniowi stanowisko pracy wyposażone w niezbędne urządzenia, sprzęt, narzędzia, materiały i dokumentację techniczną, uwzględniające wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy, a także bezpieczne i higieniczne warunki odbywania stażu uczniowskiego na zasadach dotyczących pracowników, określonych w odrębnych przepisach, w tym w zależności od rodzaju zagrożeń związanych z odbywaniem stażu uczniowskiego – odpowiednie środki ochrony indywidualnej. Stanowisko powinno być przygotowane w momencie rozpoczęcia stażu. Przed rozpoczęciem stażu uczniowskiego, z wykorzystaniem urządzeń, sprzętu i narzędzi, uczniów zaznajamia się z zasadami i metodami pracy zapewniającymi bezpieczeństwo i higienę pracy przy wykonywaniu czynności na danym stanowisku.
- 3) Stawka jednostkowa obejmuje wszystkie niezbędne koszty związane z organizacją i prowadzeniem stażu uczniowskiego, tj. koszty:
 - a) świadczenia pieniężnego (wraz z należnymi pochodnymi – o ile są wymagane zgodnie z przepisami krajowymi) dla ucznia odbywającego staż uczniowski (stypendium) w wysokości 80% minimalnej stawki godzinowej za pracę;
 - b) zakupu niezbędnych materiałów i narzędzi zużywalnych niezbędnych uczniowi do odbycia stażu uczniowskiego;
 - c) szkolenia BHP przed rozpoczęciem stażu uczniowskiego;
 - d) badań lekarskich przed rozpoczęciem stażu uczniowskiego (o ile są wymagane);

- e) wynagrodzenia opiekuna stażysty podczas odbywania stażu uczniowskiego;
 - f) wyżywienia podczas stażu uczniowskiego (o ile zasadne);
 - g) noclegów i opieki nad stażystami w bursie itp. (o ile zasadne);
 - h) dojazdów do/z miejsca odbywania stażu uczniowskiego;
 - i) zakupu dzienników i innych materiałów niezbędnych do przeprowadzenia stażu uczniowskiego.
- 4) IZ RP zapewnia, że w ramach staży uczniowskich rozliczanych stawką jednostkową, stażyście wypłacane jest świadczenie pieniężne w wysokości 80% minimalnej stawki godzinowej za pracę.
- 5) Rozliczeniu stawki jednostkowej służy wskaźnik liczba zrealizowanych godzin stażu uczniowskiego [osobogodziny], który mierzy liczbę godzin zegarowych stażu uczniowskiego zrealizowanego przez jednego uczestnika projektu. Okresem rozliczeniowym jest miesiąc, tzn. wskaźnik mierzony jest na koniec każdego miesiąca na podstawie list obecności lub wydruków z systemu elektronicznego potwierdzającego obecność stażysty na stażu uczniowskim u pracodawcy w danym miesiącu. Lista obecności lub wydruk z systemu elektronicznego potwierdzające obecność stażysty na stażu uczniowskim u pracodawcy muszą zawierać informację nt. liczby godzin stażu w każdym dniu odbywania stażu uczniowskiego.
- 6) Kwalifikowalność każdego stażu uczniowskiego jest potwierdzana na etapie weryfikacji wniosku o płatność następującymi dokumentami źródłowymi:
- a) kopie podpisanych przez podmiot przyjmujący na staż uczniowski list obecności stażysty lub wydruki z systemu elektronicznego potwierdzające obecności stażysty na stażu uczniowskim u pracodawcy podpisane przez podmiot przyjmujący na staż uczniowski, zawierające informację nt. liczby godzin stażu w każdym dniu odbywania stażu;
 - b) umowa stażowa wskazująca na dobowy oraz łączny wymiar stażu uczniowskiego.

Dla rozliczenia stawki jednostkowej we wniosku o płatność nie są wymagane inne niż wymienione powyżej dokumenty źródłowe. Beneficjent, poza dokumentacją składaną

na etapie weryfikacji wniosku o płatność, jest zobowiązany do gromadzenia dokumentacji związanej z organizowanym stażem uczniowskim, w tym potwierdzającej zgodność z prawem i wymogami określonymi w umowie o dofinansowanie. Beneficjent jest zobowiązany do gromadzenia, przechowywania i udostępniania podczas kontroli oraz wizyt monitoringowych 100% tych dokumentów.

7) Indeksację stawki jednostkowej każdego roku przeprowadza minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego w oparciu o przepisy rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w roku następnym. Mechanizm indeksacji stawek jednostkowych opiera się na danych dotyczących:

- a) wysokości minimalnej stawki godzinowej za pracę;
- b) udziału pozostałych kosztów związanych z organizacją i przeprowadzeniem stażu uczniowskiego.

W przypadku zmiany minimalnej stawki godzinowej za pracę, za podstawę wyliczenia zindeksowanej stawki przyjmuje się 80% wartości zmienionej minimalnej stawki godzinowej za pracę. Wartość ta jest powiększana o udział pozostałych wydatków w stawce (tj. o 36,21%). Indeksacji nie przeprowadza się, jeżeli nie nastąpiła zmiana minimalnej stawki godzinowej za pracę.

- 8) Zindeksowana stawka jest ogłaszana w komunikacie ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego na stronie internetowej ministra i ma zastosowanie – co do zasady – do umów o dofinansowanie projektu zawartych na podstawie naborów ogłoszonych po dniu wydania komunikatu w sprawie zindeksowanej stawki. Zindeksowana stawka jednostkowa będzie mogła mieć zastosowanie również w projektach realizowanych, wieloletnich, pod warunkiem wyraźnego rozdzielenia części projektu rozliczanej według dotychczasowej i według zindeksowanej stawki. Rozwiązanie to będzie jednak możliwe do przyjęcia wyłącznie pod warunkiem uzyskania zgody IZ na zmianę wniosku o dofinansowanie, przy czym wyższe koszty w projekcie będą mogły być pokryte w pierwszej kolejności z oszczędności beneficjenta, a jeżeli nie zostaną one zidentyfikowane, poprzez zwiększenie budżetu projektu przez IZ, o ile ta będzie dysponować dostępną alokacją

Podrozdział 6.4. Zasady dotyczące wsparcia w ramach CS lit. g

- 1) Celem interwencji EFS+ w ramach CS lit. g jest wsparcie uczenia się osób dorosłych, w szczególności osób z grup w niekorzystnej sytuacji.
- 2) Zakres wsparcia udzielanego w ramach RP obejmuje w szczególności:
 - a) zapewnienie dostępu do usług rozwojowych w ramach PSF;
 - b) wsparcie rozwoju umiejętności podstawowych wśród osób dorosłych, realizowane poza PSF;
 - c) wsparcie Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji.
- 3) W przypadku, o którym mowa w pkt 2 lit. a, IZ RP zapewnia, że:
 - a) wsparcie jest skierowane do osób dorosłych, które z własnej inicjatywy chcą podnosić swoje umiejętności/kompetencje lub nabyć kwalifikacje;
 - b) usługi rozwojowe są realizowane w ramach PSF z wykorzystaniem BUR;
 - c) osoby dorosłe zainteresowane podniesieniem swoich umiejętności lub kompetencji lub nabyciem kwalifikacji mają dostęp do dodatkowego wsparcia ze strony beneficjenta (operatora PSF) w zakresie co najmniej:

- i) zbudowania motywacji do rozwoju umiejętności/kompetencji lub nabycia kwalifikacji;
 - ii) wsparcia w analizie potrzeb rozwojowych, w tym z wykorzystaniem modelu Bilansu Kompetencji;
 - iii) wsparcia w wyborze odpowiednich usług rozwojowych w BUR;
 - iv) identyfikacji nabytych umiejętności/kompetencji oraz wsparcia w ich walidacji i certyfikacji, w tym zachęcenie do założenia „Mojego portfolio” lub konta Europass;
- d) preferencje w dostępie do wsparcia mają osoby dorosłe z grup w niekorzystnej sytuacji;
- e) PSF funkcjonują zgodnie z warunkami określonymi w rozdziale 8.
- 4) IZ RP informuje beneficjentów (pełniących rolę operatorów PSF) o możliwości wykorzystania „Europejskiego narzędzia do oceny poziomu kompetencji cyfrowych”³⁸⁾ przy definiowaniu potrzeb rozwojowych w tym zakresie.
- 5) IZ RP, na podstawie zdefiniowanych potrzeb rozwojowych regionu, zarówno gospodarczych, jak i społecznych, może zdefiniować zakresy tematyczne usług rozwojowych, które będą w sposób szczególny wspierane w ramach RP. Definiując zakresy tematyczne, IZ RP bierze pod uwagę działania, które będą realizowane w CS lit. d na poziomie krajowym i regionalnym, tak aby minimalizować ryzyko powielania zakresów tematycznych oferowanych usług rozwojowych. Dodatkowo, analizując zakres tematyczny IZ RP powinna brać pod uwagę wyniki monitoringu cen oraz zakresu usług rozwojowych i dostępności usług prowadzonego przez PARP.
- 6) W przypadku, o którym mowa w pkt 2 lit. b, IZ RP zapewnia, że:
- a) przedsięwzięcia stanowią element wdrożenia zalecenia Rady z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie ścieżek poprawy umiejętności: nowe możliwości dla dorosłych, którego celem jest zaoferowanie osobom dorosłym o niskich

³⁸⁾ <https://europa.eu/europass/digitalskills/screen/home?lang=pl>

umiejętnościach podstawowych dostępu do ścieżek poprawy tychże umiejętności, tj.:

- i) możliwości przejścia oceny, np. audytu umiejętności³⁹⁾, w celu określenia posiadanych umiejętności i potrzeb w zakresie ich poprawy, w tym z wykorzystaniem modelu Bilansu Kompetencji, oraz
 - ii) dopasowanych i elastycznych ofert uczenia się, zgodnych z wynikami audytu umiejętności, oraz
 - iii) walidacji nabytych umiejętności podstawowych lub certyfikowania kwalifikacji, w tym zachęcenie do założenia „Mojego portfolio” lub konta Europass;
- b) przedsięwzięcia pozwalają na:
- i) nabycie umiejętności podstawowych lub
 - ii) osiągnięcie szerszego zestawu umiejętności, wiedzy i kompetencji, odpowiednich dla rynku pracy i aktywnego uczestnictwa w społeczeństwie, w oparciu o zalecenie 2006/962/WE w sprawie kluczowych kompetencji w procesie uczenia się przez całe życie, poprzez postępy w kierunku kwalifikacji na poziomie 3 lub 4 Europejskie Ramy Kwalifikacji;
- c) system, w ramach którego jest realizowane wsparcie:
- i) wspiera zaangażowanie odpowiednich podmiotów publicznych i prywatnych w dziedzinie kształcenia i szkolenia, zatrudnienia, spraw społecznych, kultury i w innych odnośnych obszarach polityki;
 - ii) zapewnia usługi z zakresu doradztwa lub mentoringu w celu wspierania postępów osób uczących się na wszystkich etapach procesu poprawy umiejętności;
 - iii) wspiera kształcenie i ustawiczne doskonalenie zawodowe personelu zaangażowanego w realizację ścieżek poprawy umiejętności;

³⁹⁾ Przy audycie, w przypadku umiejętności cyfrowych zalecane jest korzystanie z „Europejskiego narzędzia do oceny poziomu kompetencji cyfrowych”

<https://europa.eu/europass/digitalskills/screen/home?lang=pl>

- iv) jest monitorowany;
 - d) oferta uczenia się jest uzupełniona przez szeroko zakrojone działania związane z dotarciem do grupy docelowej oraz zmotywowaniem jej do skorzystania z pomocy.
- 7) W przypadku, o którym mowa w pkt 2 lit. c, IZ RP zapewnia, że:
- a) działania opierają się o model „Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji (LOWE)”⁴⁰⁾, wypracowany w PO WER;
 - b) wszelkie działania podejmowane przez LOWE zostaną poprzedzone kompleksową oceną potrzeb osób dorosłych w zakresie umiejętności na danym obszarze, jako podstawą dla opracowywania treści ofert edukacyjnych;
 - c) każda inicjatywa będzie wspierana przez animatora, zgodnie z opracowanym modelem;
 - d) celem podejmowanych działań będzie:
 - i) aktywizacja edukacyjna osób dorosłych, w szczególności z utrudnionym dostępem do odpowiadających na ich potrzeby ofert edukacyjnych, w otoczeniu szkół i placówek systemu oświaty do rozwijania swoich umiejętności i włączania się w życie społeczności lokalnej;
 - ii) utrzymanie zaangażowania edukacyjnego osób dorosłych przez dobór odpowiednich form i zakresu oferty edukacyjnej, dostosowanej do indywidualnych potrzeb i oczekiwań;
 - iii) aktywizowanie instytucji i organizacji z otoczenia szkół i placówek na rzecz rozwoju umiejętności dorosłych w społeczności lokalnej;
 - e) beneficjenci będą zobowiązani do włączenia się w ogólnopolską sieć, która będzie rozwijana i koordynowana przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w ramach FERS, a także będą współpracować z lokalnymi Klubami Rozwoju Cyfrowego, tworzonymi w FERS.

⁴⁰⁾ https://efs.mein.gov.pl/wp-content/uploads/2019/05/Zalacznik_nr_10_Model_funkcjonowania_LOWE.-pdf.pdf

Rozdział 7. Zasady interwencji EFS+ w obszarze zdrowia

Podrozdział 7.1. Zasady ogólne

- 1) Rozdział stosuje się w szczególności do projektów dotyczących:
 - a) działań z zakresu rehabilitacji leczniczej ułatwiającej powrót do pracy lub utrzymanie zatrudnienia;
 - b) działań ukierunkowanych na eliminowanie czynników ryzyka dla zdrowia występujących w miejscu pracy;
 - c) profilaktycznych programów prozdrowotnych wynikających z oceny stanu zdrowia pracujących, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o służbie medycyny pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 437);
 - d) RPZ obejmujących profilaktykę chorób związanych z miejscem pracy kierowaną do osób pracujących;
 - e) RPZ dotyczących profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu;
 - f) wsparcia procesu deinstytucjonalizacji opieki zdrowotnej, poprzez rozwój usług świadczonych w społeczności lokalnej;
 - g) wdrażania standardów dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami w podmiotach leczniczych, w tym przede wszystkim w POZ i szpitalach;
 - h) poprawy dostępności do świadczeń poprzez rozwój rozwiązań regionalnych z zakresu telemedycyny.
- 2) Działania, o których mowa w pkt 1 lit. a–d, są realizowane w ramach CS lit. d, a działania, o których mowa w pkt 1 lit. e–h, są realizowane w ramach CS lit. k.
- 3) Zgodnie z UP, interwencje w obszarze ochrony zdrowia, w tym współfinansowane z EFS+, podlegają koordynacji w ramach Komitetu Sterującego.
- 4) IZ RP zapewnia, że założenia lub kluczowe warunki realizacji zaplanowanej w RP interwencji w obszarze ochrony zdrowia są przekazywane pod obrady Komitetu Sterującego, zgodnie z trybem określonym w regulaminie tego Komitetu.

- 5) IZ RP zapewnia, że będą realizowane wyłącznie te przedsięwzięcia, dla których założenia lub kluczowe warunki realizacji, w tym wysokość środków na realizację przedsięwzięć, zostały pozytywnie rozpatrzone przez Komitet Sterujący, zgodnie z procedurami przyjętymi w ramach funkcjonowania tego Komitetu.
- 6) IZ RP zapewnia, że RPZ dotyczące działań, o których mowa w pkt 1 lit. a i b oraz lit. d i e, będą opracowane i realizowane w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
- 7) IZ RP zapewnia, że przedsięwzięcia realizowane w ramach działań podejmowanych z udziałem środków EFS+ w obszarze zdrowia na lata 2021–2027 uwzględniają obligatoryjne rekomendacje Komitetu Sterującego.

Podrozdział 7.2. Regionalne programy zdrowotne

- 1) W formule RPZ są realizowane działania z obszarów:
 - a) profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu;
 - b) eliminowania czynników ryzyka dla zdrowia występujących w miejscu pracy⁴¹⁾;
 - c) rehabilitacji leczniczej ułatwiającej powrót do pracy lub utrzymanie zatrudnienia⁴²⁾;
 - d) profilaktyki chorób związanych z miejscem pracy kierowanej do osób pracujących.
- 2) IZ RP zapewnia, że realizacja RPZ dotyczącego profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, o którym mowa w pkt 1 lit. a, jest poprzedzona analizą epidemiologiczną danego terytorium i grup docelowych, m.in. w oparciu o mapę potrzeb zdrowotnych. Analiza musi uwzględniać odpowiednie dla danego programu elementy, takie jak skala zapadalności, wiek oraz płeć osób planowanych do objęcia RPZ.

⁴¹⁾ Z wyłączeniem działań ukierunkowanych na eliminowanie czynników ryzyka dla zdrowia występujących w miejscu pracy dostosowanych do potrzeb konkretnych pracodawców i ich pracowników.

⁴²⁾ Działania z zakresu rehabilitacji mogą być realizowane również w innej formule niż RPZ.

- 3) Za istotny problem zdrowotny regionu, o którym mowa w pkt 2, uznaje się:
- a) problem, który w porównaniu z innymi regionami kraju sytuuje go w szczególnie trudnej sytuacji pod względem zapadalności i umieralności (wskaźnik wyższy niż średnia dla kraju) lub
 - b) problem w ramach którego odnotowano istotny wzrost zapadalności i umieralności na terenie regionu w okresie ostatnich 10 lat lub
 - c) problem powodowany przez czynniki chorobotwórcze zidentyfikowany i wskazany przez samorząd województwa jako istotny na podstawie wiarygodnych danych, wynikających przede wszystkim z map potrzeb zdrowotnych.
- 4) RPZ dotyczący profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, o którym mowa w pkt 1 lit. a, spełnia następujące warunki:
- a) jest dostępny dla grup szczególnie wrażliwych i zapewnia ich udział. Oznacza to, że w pierwszej kolejności należy zidentyfikować osoby, które mogą mieć problemy z uczestnictwem w tym programie, przeanalizować ich potrzeby, a następnie opracować wsparcie dla nich w ramach programu: ukierunkowane informacje, transport, pomoc (asystenci, tłumacze ustni itp.), reorganizacja godzin pracy, mobilne usługi w zakresie badań przesiewowych itp.;
 - b) jest ukierunkowany przede wszystkim na „białe plamy” – obszary, na których wskaźniki zapadalności i umieralności z powodu chorób są najwyższe w regionie, zaś dostęp do działań profilaktycznych jest utrudniony. Dopiero po zabezpieczeniu tych obszarów, program może być realizowany w innych obszarach, aby zmniejszyć nierówności w dostępie do opieki zdrowotnej;
 - c) powinien promować koordynację opieki zdrowotnej – tj. być realizowany w sposób skoordynowany zakładający współpracę jednostek POZ, AOS oraz szpitali, o ile przyniesie to wartość dodaną dla realizacji programu;
 - d) uwzględnia działania wspierające kadrę POZ i AOS (szkolenia, reorganizacja pracy, zachęty do świadczenia opieki na terenach odległych), o ile przyniesie to wartość dodaną dla realizacji programu;

- e) zapewnia koordynację usług zdrowotnych i społecznych, w zależności od potrzeb pacjentów;
 - f) nie powinien obejmować leczenia.
- 5) Planując interwencję w formule RPZ w zakresie profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, o którym mowa w pkt 1 lit. a, IZ RPZ powinna rozważyć integrację działań z inwestycjami EFRR (np. wyposażenie dla jednostek POZ i AOS oraz innych placówek medycznych).
 - 6) RPZ ukierunkowany na eliminowanie czynników ryzyka dla zdrowia występujących w miejscu pracy, o którym mowa w pkt 1 lit. b, ma charakter medyczny i uniwersalny, czyli pozwala wdrożyć przewidziane w nim rozwiązania w miejscach pracy narażonych na podobne czynniki ryzyka dla zdrowia.
 - 7) Celem RPZ ukierunkowanego na eliminowanie czynników ryzyka dla zdrowia występujących w miejscu pracy, o którym mowa w pkt 1 lit. b, jest wzmocnienie potencjału zdrowia osób pracujących poprzez wdrożenie działań naprawczych przyczyniających się do minimalizacji w miejscu pracy tych czynników, które są identyfikowane jako negatywnie wpływające na zdrowie osób pracujących.
 - 8) Działania ukierunkowane na eliminowanie czynników ryzyka dla zdrowia występujących w miejscu pracy dostosowane do potrzeb konkretnego pracodawcy i jego pracowników mogą być realizowane poza formułą RPZ, w szczególności na podstawie ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o służbie medycyny pracy i nie podlegają wymogom określonym dla RPZ w wytycznych. Mogą one w szczególności obejmować działania służące przekwalifikowaniu osób narażonych na czynniki ryzyka dla zdrowia w miejscu pracy, czyli nabycie kompetencji, umiejętności lub kwalifikacji, umożliwiających kontynuowanie pracy na zmodernizowanym stanowisku lub rozpoczęcie pracy na innym stanowisku, które nie stanowi obciążenia dla zdrowia danego pracownika.
 - 9) RPZ z zakresu rehabilitacji leczniczej ułatwiającej powrót do pracy lub utrzymanie zatrudnienia, o którym mowa w pkt 1 lit. c, jest kierowany do osób pracujących narażonych na opuszczenie rynku pracy z powodu czynników zdrowotnych lub do osób zarejestrowanych jako bezrobotne, potrzebujących świadczeń rehabilitacyjnych w celu podjęcia lub powrotu do zatrudnienia.

- 10) IZ RP zapewnia, że osoby bezrobotne obejmowane RPZ z zakresu rehabilitacji leczniczej ułatwiającej powrót do pracy lub utrzymanie zatrudnienia, o którym mowa w pkt 1 lit. c, zostały co najmniej poinformowane o możliwości uzyskania wsparcia w projektach z zakresu aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach RP, chyba że uzyskują już wsparcie właściwej instytucji rynku pracy.
- 11) Działania z zakresu rehabilitacji leczniczej ułatwiającej powrót do pracy lub utrzymanie zatrudnienia mogą być realizowane także poza formułą RPZ, jako element szerszej ścieżki umożliwiającej danej osobie utrzymanie lub powrót do zatrudnienia. Wówczas, nie podlegają wymogom określonym dla RPZ w wytycznych.
- 12) Poza formułą RPZ realizowane mogą być działania z zakresu profilaktycznych programów prozdrowotnych wynikających z oceny stanu zdrowia pracujących, realizowane przez służby medycyny pracy, nieobjęte obowiązkiem pozyskania opinii AOTMiT.
- 13) IZ RP zapewni, że świadczenia rehabilitacyjne oraz inne świadczenia zdrowotne, związane z realizacją profilaktycznych programów prozdrowotnych wynikających z oceny stanu zdrowia pracujących, udzielane w ramach projektów finansowanych ze środków EFS+, są realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w szczególności rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu rehabilitacji leczniczej.
- 14) RPZ, który przewiduje usługi zdrowotne wymienione w katalogu świadczeń gwarantowanych jako podstawowe i jednocześnie niezbędne dla realizacji tego programu, może być uznany za wykraczający poza zakres świadczeń gwarantowanych i niezastępujący świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Warunkiem jest, by obejmował także usługi zdrowotne ponadstandardowe, stanowiące wartość dodaną do funkcjonującego systemu opieki zdrowotnej, opracowane w logiczną całość oraz skierowane do zdefiniowanej grupy docelowej. Taki program musi wnosić wartość dodaną np. poprzez wprowadzanie nowych rozwiązań systemowych zwiększających skuteczność usług zdrowotnych i powinien przewidywać możliwość

funkcjonowania wypracowanych rezultatów (przynajmniej w zakresie rozwiązań funkcjonalnych, czyli np. koordynacji procesu badań i leczenia) po zakończeniu ich finansowania ze środków EFS+.

- 15) IZ RP zapewnia, że RPZ, przed rozpoczęciem realizacji, uzyska pozytywną lub warunkową opinię AOTMiT i będzie zgodny z zakresem określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 22 grudnia 2017 r. w sprawie wzoru programu polityki zdrowotnej, wzoru raportu końcowego z realizacji programu polityki zdrowotnej oraz sposobu sporządzenia projektu programu polityki zdrowotnej i raportu końcowego z realizacji programu polityki zdrowotnej (Dz. U. poz. 2476).
- 16) Do realizacji może zostać zakwalifikowany jedynie ten RPZ, który uzyskał pozytywną opinię AOTMiT lub spełnił wszystkie obligatoryjne warunki wskazane w warunkowej opinii AOTMiT oraz został pozytywnie rozpatrzony przez Komitet Sterujący. W przypadku uzyskania przez RPZ negatywnej opinii AOTMiT, RPZ może być poprawiony z wykorzystaniem uwag zgłoszonych przez AOTMiT oraz ponownie złożony do zaopiniowania przez AOTMiT.
- 17) IZ RP ma także możliwość realizacji RPZ bez konieczności pozyskiwania opinii AOTMiT, w oparciu o rekomendacje wynikające z repozytorium, o którym mowa w art. 48aa ust. 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W takim przypadku, RPZ wymaga jedynie uzgodnienia na forum Komitetu Sterującego.

Podrozdział 7.3. Działania w zakresie deinstytucjonalizacji usług zdrowotnych

- 1) Działania w zakresie deinstytucjonalizacji usług zdrowotnych w RP skupiają się na rozwoju usług świadczonych w społeczności lokalnej, w szczególności na wsparciu:
 - a) działalności lub tworzenia nowych pozainstytucjonalnych miejsc opieki medycznej (zgodnie ze standardami opracowanymi i przyjętymi przez MZ) dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym osób starszych;

- b) w zakresie opieki długoterminowej udzielanej w warunkach domowych osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w szczególności pielęgniarstwa opieki długoterminowej domowej;
 - c) opieki paliatywnej i hospicyjnej w formach zdeinstytucjonalizowanych;
 - d) dla opiekunów prawnych lub faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (np. wsparcie psychologiczne, szkolenia w zakresie prawidłowego udzielania codziennej opieki);
 - e) rozwoju Centrów Zdrowia Psychicznego dla dorosłych.
- 2) IZ RP zapewnia, że w ramach wsparcia usług zdrowotnych nie są finansowane usługi opieki instytucjonalnej, tj. nie są tworzone nowe miejsca opieki w formach instytucjonalnych, nie są utrzymywane istniejące miejsca w tych placówkach oraz nie są realizowane usługi na rzecz osób w nich przebywających, z zastrzeżeniem pkt 3.
- 3) IZ RP umożliwia wsparcie w zakresie świadczenia usług zdrowotnych dla osób będących w opiece instytucjonalnej wyłącznie w celu przejścia tych osób do opieki realizowanej w formie usług świadczonych w społeczności lokalnej. Wsparcie to musi przyczyniać się do zwiększenia liczby miejsc świadczenia usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej.
- 4) Działania w zakresie deinstytucjonalizacji usług zdrowotnych muszą być zgodne ze „Strategią Deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami starszymi” lub „Strategią Deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi”, będącymi załącznikami do dokumentu „Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne dla systemu ochrony zdrowia na lata 2021–2027, z perspektywą do 2030 r.”.
- 5) Działania w zakresie deinstytucjonalizacji psychiatrii muszą być zgodne z wdrażanymi przez MZ reformami w zakresie psychiatrii.

Podrozdział 7.4. Działania w zakresie dostępności podmiotów leczniczych i poprawy dostępu do świadczeń w oparciu o telemedycynę

- 1) Działania w zakresie dostępności podmiotów leczniczych powinny skupiać się na wdrożeniu wypracowanych przez MZ w ramach projektu PO WER „Dostępność Plus dla zdrowia” standardów dostępności⁴³⁾ w podmiotach wykonujących działalność leczniczą świadczących POZ lub opiekę szpitalną.
- 2) Działania w zakresie dostępności podmiotów leczniczych mogą dotyczyć także podmiotów świadczących AOS, zgodnie ze standardem, który zostanie wypracowany w FERS.
- 3) Działania w zakresie poprawy dostępu do świadczeń w oparciu o telemedycynę powinny skupiać się w szczególności na upowszechnieniu rozwiązań telemedycznych w opiece zdrowotnej, np. w zakresie teleradiologii. Wdrażane powinny być rozwiązania regionalne z zakresu telemedycyny, które otrzymały pozytywną opinię w procesie oceny dokonywanej przez MZ.

Podrozdział 7.5. Wsparcie kadr medycznych i niemedycznych

- 1) Wsparcie kadr medycznych i niemedycznych (w tym m.in. kadr administracyjnych i zarządzających) w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania ochrony zdrowia może być udzielane w RP co do zasady jako element projektu (np. w zakresie profilaktyki czy deinstytucjonalizacji usług zdrowotnych). Wsparcie tego rodzaju musi być niezbędne do zrealizowania całości zaplanowanej interwencji (projektu).
- 2) W drodze odstępstwa, możliwe są następujące rodzaje wsparcia:
 - a) w CS lit. f: rozwój kształcenia zawodowego (prowadzonego w szkołach policealnych) kadr na potrzeby systemu opieki zdrowotnej – działania mogą dotyczyć wyłącznie kształcenia przeddyplomowego zgodnego z odpowiednimi regulacjami prawnymi w tym zakresie;
 - b) w CS lit. g:

⁴³⁾ https://zdrowie.gov.pl/dostepnosc/strona-1023-standardy_dostepnosci.html

- i) kształcenie podyplomowe kadr medycznych i niemedycznych (z wyłączeniem kształcenia specjalizacyjnego, które jest koordynowane i zarządzane przez MZ) – przy czym działania powinny być zgodne z rozwiązaniami krajowymi i nie mogą być sprzeczne z priorytetami MZ, wsparcie nie może obejmować też pilotażowych zmian systemowych w zakresie kształcenia, które zarezerwowane są dla poziomu krajowego;
 - ii) ustawiczny rozwój zawodowy osób wykonujących regulowane ustawowo zawody medyczne – działania muszą być zgodne z odpowiednimi regulacjami prawnymi dotyczącymi zawodów mających zastosowanie w ochronie zdrowia;
 - c) w CS lit. k: wsparcie dla absolwentów kierunków medycznych (np. jako zachęta do pozostania w regionie) – należy jednak mieć na względzie, że warunki udzielania wsparcia nie mogą być rozłączne z działaniami zaplanowanymi na poziomie krajowym i nie mogą uniemożliwiać wywiązania się ze zobowiązań podjętych w oparciu o regulacje krajowe, zwłaszcza w odniesieniu do lekarzy, dla których wdraża się kredyt na studia medyczne, którego umorzenie obwarowane jest określonymi ustawowo warunkami.
- 3) W przypadku podjęcia przez IZ RP decyzji o wprowadzeniu do RP wsparcia, o którym mowa w pkt 2 – w celu zapewnienia właściwej i efektywnej koordynacji wsparcia na poziomie krajowym, konieczne jest uzyskanie indywidualnej akceptacji MZ dla uruchomienia tego wsparcia na etapie wdrażania programu.
- 4) IZ RP zapewnia, że osoba korzystająca ze wsparcia szkoleniowego w RP nie otrzymuje jednocześnie analogicznego wsparcia z innych programów finansowanych ze środków polityki spójności (tj. np. w ramach działania 2.21 PO WER lub w programie Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021–2027 lub FERS oraz z KPO).

Rozdział 8. Podmiotowy System Finansowania

Podrozdział 8.1. Zasady ogólne

- 1) Niniejszy rozdział dotyczy wsparcia realizowanego w ramach PSF w CS lit. d oraz lit. g.

- 2) Przed uruchomieniem wsparcia w ramach PSF, IZ RP zawiera z PARP porozumienie określające zakres i zasady współdziałania IZ RP oraz PARP w zakresie zapewnienia pracodawcom, przedsiębiorcom (w ramach CS lit. d) oraz osobom dorosłym (w ramach CS lit. g) możliwości skorzystania z usług rozwojowych poprzez wykorzystanie BUR i PSF oraz przetwarzania danych osobowych uczestników projektu PSF będących użytkownikami BUR.
- 3) IZ RP współpracuje z PARP oraz z innymi IZ RP nad ujednoczeniem podejścia do oceny efektów uczenia się.
- 4) IZ RP zobowiązuje beneficjentów (operatorów PSF) do nawiązania, na wniosek OWES, współpracy w celu umożliwienia PES udziału w usługach rozwojowych dostępnych w BUR. Zakres tej współpracy może regulować porozumienie między OWES a operatorem PSF, obejmujące co najmniej wymianę informacji nt. realizowanych działań.
- 5) IZ RP zapewnia, że wszystkie działania promocyjne związane z uczeniem się przez całe życie, w tym promocją BUR są komplementarne do działań podejmowanych w tym zakresie przez PARP.
- 6) IZ RP zapewnia, że w ramach projektu PSF preferencje mają usługi rozwojowe, które prowadzą do nabycia kwalifikacji, o których mowa w art. 2 pkt 8 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, zarejestrowanych w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji oraz posiadających nadany kod kwalifikacji.
- 7) IZ RP określa maksymalną kwotę dofinansowania pojedynczej usługi rozwojowej w przeliczeniu na jedną godzinę usługi dla jednego pracodawcy, przedsiębiorcy lub pracownika wydelegowanego przez pracodawcę lub osoby dorosłej korzystającej ze wsparcia z własnej inicjatywy. Określając maksymalną kwotę dofinansowania pojedynczej godziny usługi rozwojowej należy posiłkować się wynikami badań cen rynkowych usług rozwojowych wykonywanych na zlecenie PARP, jak również porównywarką cen usług rozwojowych dostępną w BUR. IZ RP może określić różne limity dla poszczególnych podkategorii danej usługi rozwojowej. Powyższe nie wyklucza możliwości wykorzystania własnej metodologii określonej przez IZ.

- 8) W szczególnie uzasadnionych przypadkach, IZ RP może wyrazić zgodę na dofinansowanie usługi rozwojowej, której cena za jedną godzinę usługi przekracza przyjęte stawki ustalone zgodnie z pkt 7.
- 9) Kwalifikowanie kosztów usługi rozwojowej jest możliwe w przypadku, gdy zostały spełnione łącznie co najmniej poniższe warunki:
- a) zgłoszenie na usługę rozwojową zostało zrealizowane za pośrednictwem BUR;
 - b) wydatek został rzeczywiście poniesiony na zakup usługi rozwojowej;
 - c) wydatek został prawidłowo udokumentowany;
 - d) usługa rozwojowa została zrealizowana zgodnie z założeniami określonymi w Karcie Usługi;
 - e) usługa zakończyła się wypełnieniem ankiety oceniającej usługę rozwojową, zgodnie z Systemem Oceny Usług Rozwojowych określonym w Regulaminie BUR.
- 10) W ramach projektu PSF nie jest możliwe kwalifikowanie kosztów usługi rozwojowej, która:
- a) jest świadczona przez podmiot na rzecz swoich pracowników;
 - b) jest świadczona przez podmiot, z którym pracodawca lub osoba dorosła korzystająca ze wsparcia z własnej inicjatywy są powiązani kapitałowo lub osobowo, przy czym przez powiązania kapitałowe lub osobowe rozumie się w szczególności:
 - i) udział w spółce jako wspólnik spółki cywilnej lub spółki osobowej;
 - ii) posiadanie co najmniej 10% udziałów lub akcji spółki, o ile niższy próg nie wynika z przepisów prawa lub nie został określony przez IZ RP;
 - iii) pełnienie funkcji członka organu nadzorczego lub zarządzającego, prokurenta lub pełnomocnika;
 - iv) pozostawanie w stosunku prawnym lub faktycznym, który może budzić uzasadnione wątpliwości co do bezstronności w wyborze dostawcy usług, w szczególności pozostawanie w związku małżeńskim,

w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej,
pokrewieństwa lub powinowactwa drugiego stopnia w linii bocznej lub
w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli;

- c) jest świadczona przez podmiot pełniący funkcję operatora lub partnera w danym projekcie PSF albo przez podmiot powiązany z operatorem lub partnerem kapitałowo lub osobowo⁴⁴);
 - d) obejmuje wzajemne świadczenie usług w danym PSF o zbliżonej tematyce przez dostawców usług, którzy delegują na usługi siebie oraz swoich pracowników i korzystają z dofinansowania, a następnie świadczą usługi w zakresie tej samej tematyki dla przedsiębiorcy, który wcześniej występował w roli dostawcy tych usług;
 - e) jest świadczona przez podmiot pełniący funkcję operatora lub partnera operatora PSF w którymkolwiek RP lub FERS;
 - f) jest świadczona przez podmiot będący jednocześnie podmiotem korzystającym z usług rozwojowych o zbliżonej tematyce w ramach danego projektu PSF;
 - g) obejmuje koszty niezwiązane bezpośrednio z usługą rozwojową, w szczególności koszty środków trwałych przekazywanych przedsiębiorcom lub ich pracownikom, z wyłączeniem kosztów związanych z pokryciem specyficznych potrzeb osób z niepełnosprawnościami, które mogą zostać sfinansowane w ramach projektu PSF w ramach mechanizmu racjonalnych usprawnień, o którym mowa w Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027.
- 11) IZ RP niezwłocznie po podpisaniu umowy z podmiotem mającym pełnić rolę operatora, przekazuje dane operatora oraz ewentualnych partnerów do PARP w celu zamieszczenia informacji na stronie BUR.

⁴⁴) Przez powiązania kapitałowe lub osobowe należy rozumieć powiązania, o których mowa w lit. b.

Podrozdział 8.2. Kontrole projektów PSF

- 1) Kontrole projektów PSF są prowadzone z uwzględnieniem wymogów określonych w wytycznych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021–2027 oraz zgodnie z częstotliwością i na zasadach określonych przez IZ RP, przy uwzględnieniu specyfiki projektów, o których mowa w wytycznych.
- 2) Kontrole projektów PSF są prowadzone przez IZ RP u beneficjentów oraz przez beneficjentów w odniesieniu do pracodawców objętych wsparciem i osób dorosłych korzystających ze wsparcia z własnej inicjatywy.
- 3) Administrator BUR upoważni IZ RP, z możliwością przekazania upoważnienia beneficjentowi, do prowadzenia kontroli w miejscu świadczenia usługi rozwojowej przez dostawcę usług (wizyta monitoringowa).
- 4) W trakcie kontroli projektu PSF dokonywanej przez IZ RP w siedzibie beneficjenta, sprawdzeniu podlegają w szczególności:
 - a) sposób udzielania wsparcia na rzecz pracodawców i osób dorosłych korzystających ze wsparcia z własnej inicjatywy, w tym:
 - i) kierowanie wsparcia do mikro, małych i średnich przedsiębiorców, o których mowa w rozdziale 5 pkt 5;
 - ii) kierowanie wsparcia do osób z grup w niekorzystnej sytuacji, o których mowa w podrozdziale 6.4;
 - iii) kierowanie wsparcia do preferowanych grup docelowych, branż, sektorów, typów działalności, określonych przez IZ RP w regulaminie wyboru projektów;
 - iv) wyłączenie możliwości realizacji usług rozwojowych przez podmiot pełniący funkcję operatora lub partnera w danym projekcie PSF albo przez podmiot powiązany z operatorem lub partnerem kapitałowo lub osobowo albo przez podmiot pełniący funkcję operatora PSF w RP lub FERS;
 - v) Przestrzeganie wymogu braku podwójnego finansowania, o którym mowa w rozdziale 5 pkt 11;

- b) prawidłowość refundacji i dofinansowania usług rozwojowych oraz rozliczania finansowego umów wsparcia – o ile dotyczy, w tym m.in.:
 - i) finansowanie wsparcia do wysokości maksymalnych limitów ustalonych przez IZ RP zgodnie z warunkami określonymi w wytycznych;
 - ii) weryfikacja dokumentów rozliczeniowych składanych przez pracodawców, w szczególności faktur, potwierdzeń zapłaty oraz dokumentów potwierdzających skorzystanie z usługi rozwojowej;
 - iii) wypełnienie ankiety oceniającej usługi rozwojowe zgodnie z Systemem Oceny Usług Rozwojowych określonym w Regulaminie BUR;
 - iv) dokonywanie terminowej płatności za usługę;
 - c) prawidłowość udzielania pomocy *de minimis*;
 - d) sposób monitorowania realizacji wsparcia, w tym monitorowania postępu rzeczowego;
 - e) sposób realizacji kontroli udzielanego wsparcia na poziomie pracodawców i osób dorosłych korzystających ze wsparcia z własnej inicjatywy;
 - f) archiwizacja dokumentacji i zachowanie ścieżki audytu.
- 5) Kontrole projektu PSF prowadzone przez beneficjentów w odniesieniu do uczestników projektu są przeprowadzane:
- a) na dokumentach, w tym w siedzibie pracodawcy;
 - b) w miejscu realizacji usługi rozwojowej (wizyta monitoringowa).
- 6) Kontrole projektu PSF w siedzibie beneficjenta są prowadzone na podstawie dokumentów rozliczeniowych dostarczonych przez uczestnika (m.in. dokumentów finansowych, zaświadczeń o ukończeniu usługi rozwojowej) i obejmują sprawdzenie, czy usługi rozwojowe zostały zrealizowane i rozliczone zgodnie z warunkami umowy wsparcia w ramach projektu PSF.
- 7) Istotny element kontroli projektu PSF prowadzonych przez beneficjentów stanowi wizyta monitoringowa na miejscu realizacji usługi rozwojowej, której celem jest sprawdzenie faktycznego dostarczenia usługi rozwojowej i jej zgodności ze standardami określonymi m.in. w Karcie Usługi.

- 8) W uzasadnionych przypadkach wizyty monitoringowe, o których mowa w pkt 7, mogą być prowadzone przez IZ RP.
- 9) W ramach procedur kontrolnych IZ RP wdrażają mechanizmy kontrolne mające na celu wykrywanie sytuacji podwójnego finansowania usług rozwojowych przez pracodawcę prowadzącego działalność gospodarczą na terenie wykraczającym poza obszar jednego regionu oraz korzystającego ze wsparcia w ramach różnych projektów, po uzyskaniu informacji z systemu BUR lub innych źródeł.

Załącznik nr 1 – Zasady realizacji projektów realizowanych w ramach sieci EURES

Typ operacji „Realizacja ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) w ramach sieci EURES”

Realizacja ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) w ramach sieci EURES, zwanych dalej „projektami USMT EURES”, wpisuje się w intencję motywu 35 rozporządzenia EFS+, który określa m.in. że w zakres EFS+ wchodzi również rozwijanie i wspieranie ukierunkowanych programów mobilności mających na celu obsadzanie wolnych miejsc pracy w tych obszarach rynku, w których zidentyfikowano braki.

Główne założenia realizacji projektów USMT EURES:

Cele projektów USMT EURES	Projekty USMT EURES powinny przyczyniać się do realizacji jednego lub kilku wymienionych niżej celów: <ul style="list-style-type: none">a) <u>wspieranie polskich bezrobotnych i poszukujących pracy</u> ze zidentyfikowanych sektorów rynku pracy, branż, zawodów lub kompetencji, w których występuje nadwyżka lub równowaga na wojewódzkim lub krajowym rynku pracy, w znalezieniu zatrudnienia za granicą w państwach UE;b) <u>wspieranie Polaków przebywających za granicą</u> na terenie państw UE ze zidentyfikowanych sektorów rynku pracy, branż, zawodów lub kompetencji, w których występuje deficyt potencjalnych pracowników na terenie województwa lub kraju (występują trudności w rekrutacji pracowników), w znalezieniu zatrudnienia w Polsce;c) <u>wspieranie polskich pracodawców</u> w rekrutacji i zatrudnieniu pracowników (bezrobotnych lub poszukujących pracy) przebywających za granicą w państwach UE (dotyczy to zarówno cudzoziemców
---------------------------	---

	<p>będących obywatelami tych państw jak i Polaków przebywających za granicą na terenie tych państw) ze zidentyfikowanych sektorów rynku pracy, branż, zawodów lub kompetencji, w których występuje deficyt potencjalnych pracowników na terenie województwa lub kraju (występują trudności w rekrutacji pracowników).</p>
Rodzaje działań w projektach	<p>Biorąc pod uwagę obowiązujące prawo unijne i krajowe z zakresu działań sieci EURES, <u>elementami projektów USMT EURES</u> mogą być działania mające charakter:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) każdej z usług wsparcia wymienionych w rozdziale IV rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/589 z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie europejskiej sieci służb zatrudnienia (EURES), dostępu pracowników do usług w zakresie mobilności i dalszej integracji rynków pracy oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 492/2011 i (UE) nr 1296/2013, zwanego dalej „rozporządzeniem EURES”, lub b) pośrednictwa pracy w ramach sieci EURES, o którym mowa w art. 36a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, zwanej dalej „ustawą”. <p>Projekty mogą być uzupełniane o inne działania i instrumenty na rzecz grup docelowych projektu, które są możliwe w ramach RP 2021-2027 (np. sfinansowanie kosztów dojazdu czy zapewnienie środków na zasiedlenie w formie dodatku relokacyjnego). Charakter tych działań i instrumentów powinien zapewniać realizację celów wymienionych w części „Cele projektów USMT EURES”, w tym obsadzania wolnych miejsc pracy w tych obszarach rynku pracy, w których zidentyfikowano braki.</p>
Beneficjenci	Projekty USMT EURES mogą być realizowane w Polsce

projektów	<p>wyłącznie przez podmioty uprawnione do prowadzenia pośrednictwa pracy w ramach sieci EURES zgodnie z art. 36a ustawy, czyli:</p> <ul style="list-style-type: none"> • PUP, • WUP, • OHP, • podmioty akredytowane do prowadzenia na terenie Polski pośrednictwa pracy w ramach sieci EURES, zwane dalej „podmiotami akredytowanymi”.
Grupy docelowe projektów	<ul style="list-style-type: none"> • polscy bezrobotni lub poszukujący pracy, • migranci powrotni, • polscy pracodawcy.
Inne informacje	
Tryby projektów	<p>Rekomenduje się, aby w projekty USMT EURES były realizowane w dwóch trybach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niekonkurencyjnym, • konkurencyjnym. <p><u>Tryb niekonkurencyjny</u></p> <p>W tym trybie projekty USMT EURES powinny być realizowane przez WUP, ponieważ zgodnie z rozporządzeniem EURES ma on status członka EURES i jest instytucją publiczną.</p> <p><u>Tryb konkurencyjny</u></p> <p>W tym trybie projekty USMT EURES mogą być realizowane przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • PUP, • podmioty akredytowane (znajdujących się w rejestrze

	<p>akredytacji EURES na stronie www.stor.praca.gov.pl/portal/#/eures),</p> <ul style="list-style-type: none"> • OHP.
Opiniowanie	<p>Założenia każdego projektu USMT EURES planowanego do realizacji przez WUP, OHP lub podmioty akredytowane muszą uzyskać pozytywną opinię ministra właściwego do spraw pracy (Departamentu Rynku Pracy w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej).</p> <p>Założenia każdego projektu USMT EURES planowanego do realizacji przez PUP powinny uzyskać pozytywną opinię właściwego terytorialnie WUP.</p>
Dodatkowe zalecenia	<p>Oferty pracy wykorzystywane w projekcie (oferty pracy za granicą w UE oraz oferty pracy w Polsce przewidziane do międzynarodowej rekrutacji przez EURES) powinny być ofertami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opublikowanymi w Centralnej Bazie Ofert Pracy www.oferty.praca.gov.pl a w przypadku zagranicznych ofert pracy dodatkowo - oznaczonymi logo EURES, albo • opublikowanymi na portalu EURES Komisji Europejskiej / Europejskiego Urzędu ds. Pracy www.eures.europa.eu , w szczególności oznaczonymi flagą UE. <p>Planowane do realizacji projekty USMT EURES powinny być ujęte w Krajowym Planie Działań sieci EURES w Polsce obowiązującym na dany rok kalendarzowy, zatwierdzonym przez ministra właściwego do spraw pracy.</p> <p>Projekt powinien być realizowany zgodnie z wszystkimi wytycznymi i zasadami obowiązującymi projekty dofinansowywane z RP 2021-2027.</p>

Typ operacji „Wsparcie PSZ w świadczeniu usług w ramach sieci EURES”

Wsparcie PSZ w świadczeniu usług w ramach sieci EURES przyczynia się do realizacji CS lit. b rozporządzenia ESF+ czyli:

„modernizacji instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy.”

Główne założenia realizacji projektów EURES dla PSZ:

Cele projektów EURES dla PSZ	<p>Projekty EURES dla PSZ powinny mieć na celu <u>wsparcie instytucjonalne urzędów pracy</u> umożliwiające realizację usług wsparcia wymienionych w rozdziale IV rozporządzenia EURES oraz pośrednictwa pracy w ramach sieci EURES, o którym mowa w art. 36a ustawy, w tym w ramach partnerstw transgranicznych EURES nieotrzymujących wsparcia z projektów dofinansowywanych ze środków EFS+ z komponentu „Zatrudnienie i innowacje społeczne”.</p> <p>Wsparcie instytucjonalne urzędów pracy powinno umożliwić realizację działań ukierunkowanych na:</p> <ul style="list-style-type: none">a) <u>wspieranie polskich bezrobotnych i poszukujących pracy</u> ze zidentyfikowanych sektorów rynku pracy, branż, zawodów lub kompetencji, w których występuje nadwyżka lub równowaga na wojewódzkim lub krajowym rynku pracy, w znalezieniu zatrudnienia za granicą w państwach UE;b) <u>wspieranie Polaków przebywających za granicą</u> na terenie państw UE ze zidentyfikowanych sektorów rynku pracy, branż, zawodów lub kompetencji, w których występuje deficyt potencjalnych pracowników na terenie województwa lub kraju (występują trudności w rekrutacji pracowników), w znalezieniu zatrudnienia w Polsce;
------------------------------	--

	<p>c) <u>wspieranie polskich pracodawców w rekrutacji i zatrudnieniu pracowników (bezrobotnych lub poszukujących pracy) przebywających za granicą w państwach UE (dotyczy to zarówno cudzoziemców będących obywatelami tych państw jak i Polaków przebywających za granicą na terenie tych państw) ze zidentyfikowanych sektorów rynku pracy, branż, zawodów lub kompetencji, w których występuje deficyt potencjalnych pracowników na terenie województwa lub kraju (występują trudności w rekrutacji pracowników);</u></p> <p>d) <u>wspieranie polskich bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców w korzystaniu z mobilności na rynku pracy w obszarach transgranicznych (przygranicznych).</u></p>
<p>Rodzaje działań w projektach</p>	<p>Działania w ramach projektów EURES dla PSZ powinny wspierać WUP i PUP w realizacji takich usług i działań, jak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) usługi wsparcia dla bezrobotnych i poszukujących pracy: <ol style="list-style-type: none"> a) pośrednictwo pracy dla polskich bezrobotnych i poszukujących pracy za granicą w UE; b) targi pracy na terenie Polski, w tym Europejskie Dni Pracy; c) informowanie nt. warunków życia i pracy w Polsce; d) informowanie nt. warunków życia i pracy w UE; 2) usługi wsparcia dla pracodawców: <ol style="list-style-type: none"> a) pośrednictwo pracy dla polskich pracodawców; b) udział w targach pracy za granicą w UE; c) Europejskie Dni Pracy dla polskich pracodawców; 3) wsparcie w zakresie przyuczenia do zawodu i praktyk zawodowych: <ol style="list-style-type: none"> a) staże, praktyki zawodowe i przygotowanie zawodowe dla

	<p>polskich bezrobotnych lub poszukujących pracy za granicą w UE;</p> <p>b) staże, praktyki zawodowe i przygotowanie zawodowe dla cudzoziemców - obywateli UE w Polsce;</p> <p>4) współpraca przygraniczna, w tym działania partnerstw transgranicznych EURES-T Beskydy oraz EURES-TriRegio;</p> <p>5) wymiana informacji o rynkach pracy w UE;</p> <p>6) współpraca na poziomie regionalnym z właściwymi krajowymi organizacjami oraz unijnymi sieciami w zakresie specjalistycznych porad nt. mobilności (migracji zarobkowych) na terenie UE;</p> <p>7) organizacja przez WUP szkoleń dla PUP wspierających realizację działań EURES;</p> <p>8) działania informacyjne i komunikacyjne promujące mobilność na europejskim rynku pracy w krajach UE;</p> <p>9) badania dotyczące migracji unijnych na wojewódzkich rynkach pracy oraz badania wspierające świadczenie usług sieci EURES, w tym badania satysfakcji klienta.</p>
Beneficjenci projektów	WUP.
Grupy docelowe projektów	<ul style="list-style-type: none"> • polscy bezrobotni lub poszukujący pracy, • polscy pracodawcy, • pracownicy powiatowych urzędów pracy.
Inne informacje	
Tryby projektów	Projekty EURES dla PSZ powinny być realizowane w <u>trybie niekonkurencyjnym</u> , ponieważ WUP, na podstawie

	rozporządzenia EURES ma status członka EURES i jest instytucją publiczną, a także jest odpowiedzialny za koordynowanie realizacji zadań EURES przez urzędy pracy na terenie województwa, zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 9 ustawy.
Opiniowanie	Założenia każdego projektu EURES dla PSZ planowanego do realizacji przez WUP powinny uzyskać pozytywną opinię ministra właściwego do spraw pracy (Departamentu Rynku Pracy w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej).
Dodatkowe zalecenia	<p>WUP w swoich projektach EURES dla PSZ powinny ujmować działania, które realizowane byłyby we współpracy z PUP i mogłyby wesprzeć PUP w realizacji działań EURES.</p> <p>Planowane do realizacji projekty EURES dla PSZ powinny być ujęte w Krajowym Planie Działań sieci EURES w Polsce obowiązującym na dany rok kalendarzowy, zatwierdzonym przez ministra właściwego do spraw pracy.</p> <p>Projekt powinien być realizowany zgodnie z wszystkimi wytycznymi i zasadami obowiązującymi projekty dofinansowywane z RP 2021-2027.</p> <p>Rekomendowane jest zaplanowanie dla danego województwa realizowania wieloletnich projektów EURES dla PSZ w celu zmniejszenia obciążeń administracyjnych związanych z przygotowaniem krótkookresowych projektów.</p>